

RÄDDNINGSTJÄNSTEN
STORGÖTEBORG

Handlingsprogram 2020–2023

enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO)

Räddningstjänstförbundet Storgöteborg

Förbundsfullmäktige

2019-11-28

Diarienummer 0061/19

www.rsgbg.se

Innehåll

1	Inledning.....	4
1.1	Uppdrag.....	4
1.2	Kommunernas ansvar enligt LSO.....	4
1.2.1	<i>Handlingsprogram enligt LSO.....</i>	<i>5</i>
1.3	Den enskildes ansvar enligt LSO.....	5
1.4	Räddningstjänstutredningen ”En effektivare kommunal räddningstjänst”.....	6
1.5	Handlingsprogrammet.....	6
1.5.1	<i>Dokumentets disposition.....</i>	<i>7</i>
2	Risikanalyt enligt LSO.....	8
2.1	Förbundets riskbild.....	8
2.2	Identifiering av risker som kan leda till räddningsinsats.....	9
2.3	Värdering av risker som kan leda till räddningsinsats.....	10
3	Mål enligt handlingsprogram 2020–2023.....	15
3.1	Nationella mål och strategier.....	15
3.2	Mål för LSO-verksamheten 2020–2023.....	16
	<i>Mål 1: Risken för att människor omkommer eller skadas allvarligt vid olyckor ska minska.....</i>	<i>17</i>
	<i>Mål 2: Risken för omfattande olyckor och samhällsstörning vid olyckor ska minska.....</i>	<i>18</i>
	<i>Mål 3: Rollen som aktiv samverkanspart och samhällsaktör ska stärkas.....</i>	<i>19</i>
	<i>Mål 4: Förmågan att förebygga samt begränsa konsekvenserna av avsiktliga händelser ska stärkas.....</i>	<i>20</i>
3.3	Planering och uppföljning.....	21
3.3.1	<i>Lärande från räddningsinsatser.....</i>	<i>22</i>
4	Förebyggande verksamhet.....	23
4.1	Förebyggande organisation.....	23
4.2	Tillsyn.....	23
4.3	Rådgivning och information.....	24
4.4	Förebyggande strategier.....	24
4.5	Skriftlig redogörelse för brandskyddet.....	25
4.6	Brandskyddskontroll och rengöring.....	25
4.6.1	<i>Tillstånd – medgivande om att sota själv eller av annan utförare.....</i>	<i>26</i>
4.7	Plan för tillsyn, rådgivning och information.....	26
5	Räddningstjänstverksamhet.....	27
5.1	Beredskap och resurser.....	27

5.2	Responstid	29
5.3	Operativ förmåga	30
5.3.1	<i>Förmåga att genomföra räddningsinsats för varje typ av olycka</i>	<i>31</i>
5.3.2	<i>Förmåga att genomföra flera samtidiga räddningsinsatser</i>	<i>35</i>
5.3.3	<i>Förmåga att genomföra omfattande räddningsinsatser</i>	<i>36</i>
5.3.4	<i>Förmåga att utöva ledning av räddningsinsatser samt planering för kommande räddningsinsatser</i>	<i>36</i>
5.3.5	<i>Förmåga under höjd beredskap</i>	<i>38</i>
5.3.6	<i>Förmåga som RSG avser att skaffa sig</i>	<i>39</i>
5.4	Alarmering	40
5.5	Viktigt meddelande till allmänheten (VMA).....	41
Bilagor	42

1 Inledning

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO)¹ anger att varje kommun ska anta ett handlingsprogram för förebyggande verksamhet samt ett handlingsprogram för räddningstjänst. Detta dokument utgör Räddningstjänstförbundet Storgöteborgs handlingsprogram utifrån förbundets uppdrag från medlemskommunerna.

1.1 Uppdrag

Räddningstjänstförbundet Storgöteborg (RSG) är ett kommunalförbund med sex medlemskommuner; Göteborg, Mölndal, Kungälv, Härryda, Partille och Lerum, sammanlagt 840 000 invånare.

Kommunerna har gett RSG i uppdrag att ansvara för räddningstjänst samt förebyggande skydd mot brand enligt LSO. Detta innebär bland annat att:

- ansvara för kommunal räddningstjänst inom medlemskommunernas geografiska område
- ansvara för tillsyn och övrig myndighetsutövning som åligger kommunen enligt LSO
- tillse att kommunernas ansvar för brandskydds kontroll och sotning/rengöring av fasta förbränningsanordningar uppfylls
- tillse att olyckor undersöks för att i skälig omfattning klarlägga orsakerna till olyckorna, olycksförloppen och hur insatserna har genomförts
- ge råd och information inom räddningstjänstens kompetensområden
- ansvara för tillkommande uppgifter under höjd beredskap.

Förebyggande skydd mot andra olyckor än mot brand ingår inte i uppdraget.

RSG ska också med sin specialkompetens på lämpligt sätt stödja medlemskommunerna. Vidare ingår det att fullfölja de skyldigheter som åvilar de ingående kommunerna enligt lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE)². RSG kan i övrigt åta sig uppgifter i nära anslutning till dess lagstadgade verksamhet. Uppdraget regleras i en förbundsordning³.

1.2 Kommunernas ansvar enligt LSO

I en del sammanhang uttrycks en förväntan på kommunen i lagstiftning. I de fall förväntan på kommunen rör angelägenheter som ingår i RSG:s uppdrag enligt förbundsordningen, så är RSG kommunen i sakfrågan.⁴

LSO innehåller bestämmelser om hur skyddet mot olyckor ska hanteras. I LSO:s första kapitel beskrivs att människors liv och hälsa, egendom och miljö ska skyddas på ett tillfredsställande och likvärdigt sätt. LSO anger att verksamheten ska anpassas med hänsyn till lokala förhållanden. Ansvar för skydd mot olyckor delas mellan den enskilde, kommun och stat.

Enligt 1 kap. 2 § LSO ska staten eller en kommun ansvara för en räddningsinsats vid en olycka eller överhängande fara för en olycka för att hindra och begränsa skador på människor, egendom eller miljön. Ansvaret är begränsat till de fall då detta är motiverat

¹ SFS 2003:778. *Lag om skydd mot olyckor (LSO)*. Stockholm: Justitiedepartementet

² SFS 2010:1011. *Lag om brandfarliga och explosiva varor (LBE)*. Stockholm: Justitiedepartementet

³ RSG (2018). *Förbundsordning för Räddningstjänstförbundet Storgöteborg – att gälla från 2018-12-01*. <http://www.rsgbg.se/om-oss/uppdrag-och-styrning/> [Hämtad oktober 2019]

⁴ SFS 2017:725. *Kommunallag, 9 kap. 2 §*. Stockholm: Justitiedepartementet

med hänsyn till behovet av ett snabbt ingripande, det hotade intressets vikt, kostnaderna för insatsen och omständigheterna i övrigt.

Kommunen har skyldigheter i form av förebyggande verksamhet, räddningstjänst samt efterföljande åtgärder. När det gäller det förebyggande ska kommunen se till att det vidtas åtgärder för att förebygga bränder och andra olyckor samt minimera skador vid en händelse. Genom bland annat rådgivning och information till den enskilde ska kommunen underlätta för denne att upprätthålla sin skyldighet enligt LSO.

Räddningstjänsten ska planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt. Den ska anpassas efter den riskbild som finns inom det geografiska området. Det gäller även den förebyggande verksamheten. Efter avslutad räddningsinsats ska olyckan undersökas för att i skälig omfattning klarlägga orsak, förlopp samt räddningsinsatsens genomförande.

Enligt LSO ska samverkan ske kommuner emellan samt mellan stat och kommun. Kommuner får, med några undantag, avtala sinsemellan om att samverka och handha varandras uppgifter.

1.2.1 Handlingsprogram enligt LSO

Enligt LSO är kommuner skyldiga att ha ett handlingsprogram för förebyggande verksamhet. I programmet ska anges målet för kommunens verksamhet samt de risker för olyckor som finns i kommunen och som kan leda till räddningsinsatser. I programmet ska också anges hur kommunens förebyggande verksamhet är ordnad och hur den planeras.

Kommuner ska också ha ett handlingsprogram för räddningstjänst. Även i detta program ska anges målet för kommunens verksamhet samt de risker för olyckor som finns i kommunen och som kan leda till räddningsinsatser. I programmet skall också anges vilken förmåga kommunen har och avser att skaffa sig för att genomföra sådana insatser. Som en del av förmågan ska anges vilka resurser kommunen har och avser att skaffa sig. Förmågan ska redovisas såväl med avseende på förhållandena i fred som under höjd beredskap.

Handlingsprogrammen ska antas av fullmäktige för varje ny mandatperiod eller vid betydande förändringar och är ett styrdokument som återspeglar den politiska viljan när det gäller att förebygga bränder och bedriva effektiv räddningstjänst. Innan programmet antas skall samråd ha skett med de myndigheter som kan ha ett väsentligt intresse i saken. Förbundsstyrelsen är ansvarig för utvärdering och uppföljning av resultat som uppnåtts enligt handlingsprogrammet.

1.3 Den enskildes ansvar enligt LSO

En utgångspunkt för LSO är att den enskilde (allmänheten) har det huvudsakliga ansvaret att skydda sig mot olyckor och begränsa skador när olyckor sker. Den enskildes ansvar regleras i 2 kap. Där står det bland annat att den som äger en byggnad eller annan anläggning, eller den som är ansvarig för en verksamhet, ska vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand. För en privatperson kan det till exempel innebära att se till att det finns ett bra brandskydd i hemmet och att skaffa sig nödvändig kunskap om hur man ska agera vid en brand eller olycka. För en fastighetsägare eller verksamhetsansvarig kan det innebära att bedriva ett systematiskt brandskyddsarbete genom att till exempel upprätta en utrymningsstrategi, utbilda personalen och genomföra internkontroll av brandskyddsåtgärderna. Motsvarande krav på skäligt brandskydd finns även under byggskedet för uppförande av byggnad eller

anläggning. Genom bland annat rådgivning, information och tillsyn ska kommunerna underlätta för den enskilde att fullfölja de skyldigheter som LSO beskriver.

De befintliga förutsättningarna hos den enskilde kan påverka möjligheterna att genomföra effektiva räddningsinsatser.

1.4 Räddningstjänstutredningen ”*En effektivare kommunal räddningstjänst*”

I februari 2017 initierade Regeringen en statlig utredning med syfte att föreslå hur kommunal räddningstjänst ska kunna bedrivas på ett mer likvärdigt, effektivt och säkert sätt. Utredningens uppdrag var också att genomgående för de förslag som lämnades analysera behovet av och föreslå förändringar i LSO. I kommittédirektivet⁵ beskrevs den generella problembilden som att det finns alltför stora variationer i kommunernas förutsättningar att utifrån de nationella målen i LSO bedriva förebyggande verksamhet och räddningstjänst.

I juni 2018 redovisade räddningstjänstutredningen sitt betänkande om en effektivare kommunal räddningstjänst⁶. Där föreslås bland annat att kraven på handlingsprogrammen skärps, exempelvis behöver kopplingen mellan den lokala riskbilden och lokalt satta mål förtydligas.

Utredningen anser att räddningstjänstens förmåga till räddningsinsats ska anges enligt följande:

- förmåga att genomföra räddningsinsatser för varje typ av olycka
- förmåga att genomföra flera samtidiga räddningsinsatser
- förmåga att genomföra omfattande räddningsinsatser
- förmåga att utöva ledning vid räddningstjänst.

Vidare föreslås att det ska införas ett nytt nationellt mål för den förebyggande verksamheten och att kravet på skriftlig redogörelse ska utgå.

Utredningen rekommenderar även att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ska ersätta Länsstyrelsen som statlig tillsynsmyndighet för kommunal räddningstjänst, samt att de får meddela föreskrifter kring innehåll och struktur i handlingsprogrammen. Utredningen föreslår även att formerna för beslut om antagande av handlingsprogram ska avregleras. Kommunerna bör själva bestämma över hur handlingsprogrammen ska beslutas. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2020.

Utredningens resultat utgör en vägledning för hur kraven på handlingsprogrammets innehåll och utformning kan komma att se ut i framtiden.

1.5 Handlingsprogrammet

Handlingsprogrammet beskriver RSG:s förebyggande verksamhet mot brand och RSG:s räddningstjänstverksamhet, fastställer övergripande mål kopplade till verksamheten samt drar upp breda riktlinjer för de kommande fyra åren. Handlingsprogrammet ska visa hur RSG arbetar för att uppnå de nationella målen i LSO och, utifrån den riskbild och de behov som finns, utforma lokalt anpassade mål för både räddningstjänstverksamheten och förebyggande verksamheten.

⁵ Dir. 2017:15. *En effektivare kommunal räddningstjänst*. Stockholm: Regeringskansliet

⁶ SOU 2018:54. *En effektivare kommunal räddningstjänst*. Stockholm: Regeringskansliet

Handlingsprogrammet innefattar endast kraven enligt LSO och inte övriga uppdrag som definieras i förbundsordningen.

Ytterligare ett syfte med handlingsprogrammet är att tydliggöra för allmänheten vilka förväntningar som kan uppfyllas vad gäller förebyggande verksamhet och räddningstjänst. Vidare är handlingsprogrammet en del i underlaget för Länsstyrelsens tillsyn.

Handlingsprogrammets innehåll, mål och inriktning har sin grund i en samlad analys, som i huvudsak består av en riskanalys enligt LSO (riskidentifiering och riskvärdering) för RSG:s geografiska område, sakkunskap samt den politiska inriktningen.

I uppdraget för framtagandet av nytt handlingsprogram 2020–2023 ingår även att, så långt det är möjligt, omsätta resultatet av Räddningstjänstutredningen.

Handlingsprogrammet har utarbetats i dialog med RSG:s organisation, RSG:s förbundsstyrelse och myndigheter som berörs av RSG:s verksamhet enligt LSO. En arbetsgrupp har varit sammanhållande och löpande arbetat med planering och genomförande av handlingsprogrammets framtagande.

Detta handlingsprogram ersätter tidigare handlingsprogram som gällde 2016–2019.

1.5.1 Dokumentets disposition

Första avsnittet i RSG:s handlingsprogram enligt LSO är en inledning. Här beskrivs bland annat uppdraget som RSG har genom förbundsordningen. Vidare förtydligas kommuners och enskildas ansvar enligt LSO.

Utgångspunkten för handlingsprogrammet är en riskanalys för RSG:s förbundsområde. I kapitel 2 finns en sammanfattning av RSG:s riskanalys med beskrivning, analys och värdering av risker som kan leda till en räddningsinsats. Riskidentifieringen i sin helhet finns som bilaga till handlingsprogrammet (Bilaga A).

Därefter kommer kapitel 3, som behandlar RSG:s lokala mål enligt LSO. Här beskrivs även hur handlingsprogrammets mål fogas in i RSG:s övriga verksamhetsplanering och uppföljning.

Kapitel 4 beskriver den förebyggande verksamheten mot brand. Där ingår bland annat tillsyn, rådgivning och information, förebyggande strategier, skriftlig redogörelse för brandskyddet samt brandskyddskontroll och rengöring.

Räddningstjänstverksamheten beskrivs i kapitel 5. Det innehåller bland annat avsnitt om beredskap och förmåga till räddningsinsats, operativ ledningsförmåga, anpassning av beredskap, resurser, alarmering och viktigt meddelande till allmänheten.

Bilagor återfinns i slutet av dokumentet.

2 Riskanalys enligt LSO

Grundläggande för att kunna identifiera verksamhetens behov är en analys av vilka risker som finns inom förbundets område och som kan leda till räddningsinsats. Riskanalysen, som utgörs av en riskidentifiering (kapitel 2.2) och en riskvärdering (kapitel 2.3), görs med utgångspunkt i de lokala förhållandena, med hänsyn till exempelvis geografi, naturförhållanden, befolkning, bebyggelse, riskobjekt och riskmiljöer samt skyddsvärda objekt och miljöer. Det är denna analys som utgör grunden för hur RSG planerar och dimensionerar både räddningstjänstverksamheten och den förebyggande verksamheten. Riskanalysen utgör även ett underlag för utvecklingsbehov och prioriteringar inom området skydd mot olyckor.

Riskanalysen har utförts i syfte att beskriva och värdera de risker för olyckor som kan föranleda räddningsinsatser – den utgör inte den risk- och sårbarhetsanalys (RSA) som krävs enligt lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH)⁷.

Förändringar i omvärlden sker snabbt. Riskanalysen behöver därför hållas uppdaterad. En sammanfattning av riskanalysen följer nedan.

2.1 Förbundets riskbild

RSG har under de senaste åren genomfört 8 500–9 000 räddningsuppdrag per år. Av dessa är omkring hälften föranledda av en olycka eller ett tillbud som kräver någon form av räddningsinsats inom ramen för LSO 1 kap 2 §. Resterande räddningsuppdrag består av hjälp till andra samhällsaktörer till exempel polis och ambulans, obefogade automatlarm, undersökning av förmodade bränder och andra avtalade uppdrag.

Storgöteborg befinner sig i ett expansivt skede och invånarantalet har ökat kontinuerligt de senaste åren. Förbundet har en något högre befolkningstillväxt än övriga landet. Ökningen av antalet personer i de äldsta åldersgrupperna är mest betydelsefullt ur riskhänseende då detta bland annat påverkar behovet av vård och omsorg, men också för att det kan förändra den totala olycksstatistiken för vissa typer av bränder.

RSG:s förbundsområde är en storstadsregion med en komplex och föränderlig samhälls- och riskbild. Inom området finns bland annat tätbefolkad höghusbebyggelse, stora industrier, omfattande hamnverksamhet, raffinaderier och lagring av petroleumprodukter, stora publika anläggningar samt viktiga besluts- och kunskapscentra. I området finns flera tätorter med dess riskbild och här märks bland annat en stadskärna med trähusbebyggelse som är av kulturhistoriskt intresse. Det finns även landsbygd med både åkermark och skog. Områdets västra sida utgörs av en lång kuststräcka med skärgård vilket innebär en specifik riskbild.

Vidare är Storgöteborg en transportintensiv region med flera stora genomfartsleder, nationella och regionala järnvägsförbindelser, tung trafik och en omfattande omlastning mellan olika transportslag. Här finns Nordens största hamn, en rangerbangård samt Sveriges näst största flygplats. I nära anslutning till området finns ett av landets kärnkraftverk, Ringhals. Till förbundsområdet finns även en omfattande inpendling av resenärer från övriga västra Sverige. Därmed ställs krav på en infrastruktur som kan transportera människor mellan bland annat arbete och bostad. Dock finns kapacitetsbrister

⁷ SFS 2006:544. *Lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH)*. Stockholm: Justitiedepartementet

inom flera av de olika transportsystemen vilket medför att ett flertal ny- och ombyggnationer av infrastrukturen i Göteborgsområdet pågår eller planeras för. Detta kommer att påverka framkomligheten i trafiken under många år framöver.

Förbundsområdets besöks- och evenemangsnäring växer mycket snabbt. Detta innebär ofta en ansamling av stora mängder människor inom evenemangsområdena och hög beläggning hos verksamheter för tillfällig övernattnig. Detta för i sin tur med sig särskilda riskbilder.

Därtill kommer den ständigt närvarande risken för en olycka med farliga ämnen, till exempel kemikalier inom industriverksamhet, lagringsplatser eller under transport. Om en olycka sker i eller nära en tätort kan konsekvenserna bli mycket stora.

De senaste 15 åren har hotbilden för svåra och komplicerade skadeutfall mot Sverige förändrats kraftigt – istället för en statisk hotbild med risk för storkrig och eventuell användning av kemiska, biologiska eller nukleära stridsmedel har bland annat terrorism blivit en alltmer närvarande risk.

Omvärldens skiftande geopolitiska svängningar har också de senaste åren tillfört nya risker och hot. Hybridkrigföring, gråzonsproblematik och främmande staters ökade intresse för Sverige skapar nya utmaningar för samhället på lokal, regional och statlig nivå. Återskapandet av totalförsvaret är en förändring som kommer att påverka hela samhället.

2.2 Identifiering av risker som kan leda till räddningsinsats

Riskidentifieringen (Bilaga A) utgör en sammanfattande bild av de risker för olyckor som föranleder räddningsinsatser och som har identifierats inom RSG:s geografiska område.

Identifiering har skett utifrån tidigare inträffade olyckor, kunskap och analys av förbundets demografi, naturförhållanden, infrastruktur, bebyggelse, transportsystem, riskobjekt och riskmiljöer samt skyddsvärda objekt och miljöer.

Identifieringen av inträffade olyckor har i huvudsak utgått från det underlag som finns i RSG:s interna händelserapporteringssystem. För identifieringen av stora och komplexa olyckor är bedömningsunderlaget huvudsakligen baserat på omvärldsbevakning och analys, litteraturstudier, uppskattningar och scenariokonstruktioner för att beskriva risker. Även medlemskommunernas *Risk- och sårbarhetsanalyser* enligt LEH har fungerat som underlag för riskidentifieringen.

Riskidentifieringen belyser följande områden:

Samhällsutveckling och påverkansfaktorer: Omvärldsfaktorer som kan påverka olycksutvecklingen och även förutsättningarna för att genomföra räddningsinsats.

Räddningsinsatser: Vanligt förekommande olyckor utifrån en statistikanalys av genomförda räddningsinsatser inom RSG:s förbundsområde 2008–2017.

Skyddsvärda objekt och miljöer: Identifierade objekt och miljöer där det finns ett förhöjt skyddsvärde att ta hänsyn till.

Riskobjekt och riskmiljöer: Identifierade objekt och miljöer som medför förhöjd risk för vissa olyckstyper.

Natur- och väderrelaterade risker: Risker sett till väderfenomen och tillstånd som uppstår och kan leda till räddningsinsats

Räddningstjänst under höjd beredskap: Beskrivning av RSG:s bedömning av att bedriva räddningstjänst under höjd beredskap

2.3 Värdering av risker som kan leda till räddningsinsats

Riskerna som har identifierats i riskidentifieringen har systematiskt analyserats och värderats utifrån sannolikhet och trendutveckling, bedömd konsekvens samt befintlig förmåga, både förebyggande och operativ. Utifrån värderingen har riskerna kategoriserats i tre prioritetsnivåer; hög, medel och låg. De områden som har värderats som nivå hög redovisas nedan och prioriteras i arbetet med att utveckla RSG:s förmåga under de kommande åren (Tabell 1).

Tabell 1. Högt prioriterade områden utifrån resultatet av riskvärderingen (nivå hög).

Huvudrubrik från riskidentifieringen	Underrubrik från riskidentifieringen	Område
Samhällsutveckling och påverkansfaktorer	Demografi	Ökning av andel personer som är äldre
	Komplex samhällsutveckling och byggnation	Alternativa drivmedel, nya energikällor och energilagring (fordon och byggnader)
		Framkomlighet i trafiken
		Nya materialval vid byggnation
		Tekniskt komplicerade byggnation (styrsystem, brandskyddstekniska lösningar, räddningshissar mm)
	Brandvattenförsörjning	
Sociala risker	Sociala risker, hot och våld	
	Avsiktliga bränder	
	Avsiktliga händelser och antagonism	Avsiktliga händelser och antagonism
Räddningsinsats	Bostadsbränder	Bostadsbränder
	Avsiktliga bränder	Avsiktliga bränder
Skyddsvärda objekt och miljöer	Personintensiv verksamhet och utrymningskritiska anläggningar ⁸	Vård, omsorg och kriminalvård m.m.
		Förskoleverksamhet, skolverksamhet eller skolbarnomsorg
		Hotell och andra tillfälliga boenden
		Samlingslokaler, restauranger och fritidsanläggningar
		Byggnad eller anläggning vars utformning innebär stor risk för allvarliga skador vid brand - fler än 16 våningar ovan mark - stora komplexa garage - tunnlar

⁸ Enligt LSO 2:3 identifierade byggnader eller anläggningar där konsekvenserna av en brand kan bli särskilt stora.

	Evenemang	Evenemang
	Samhällsviktig verksamhet ⁹ och kritisk infrastruktur ¹⁰ (SVKI)	Samhällsviktig verksamhet och kritisk infrastruktur (SVKI)
	Områden med förhöjt skyddsvärde	Miljökänsliga områden
		Byggnader eller anläggningar med stora kulturhistoriska värden ¹¹
Riskobjekt och riskmiljöer	Farlig verksamhet och Seveso ¹²	Farlig verksamhet och Seveso
	Industri ¹³ * rubriknivån är ej direkt från riskidentifieringen	Industri
Natur- och väderrelaterade risker	Klimatförändringar	Klimatförändringar
	Naturolyckor	Långvarig torka och skogsbrand
Räddningstjänst under höjd beredskap	Räddningstjänst under höjd beredskap	Räddningstjänst under höjd beredskap

De risker som finns inom förbundsområdet, liksom de potentiella olyckor som riskerna kan ge upphov till, ligger till grund för vilken förmåga räddningstjänsten ska ha, vilken förmåga som behöver utvecklas samt hur det förebyggande arbetet planeras och organiseras. Nedan redovisas kortfattat potentiella konsekvenser och behov av utveckling inom varje riskområde.

Samhällsutveckling och påverkansfaktorer

Enligt SCB:s prognos av befolkningsökningen kommer den äldre delen av befolkningen att öka mest. Framförallt gäller det gruppen som är 80 år och äldre. För kommunerna är ökningen i de äldsta åldersgrupperna mest betydelsefull, i första hand eftersom de påverkar behovet av vård och omsorg, men också för att de förändrar den totala olycksstatistiken rörande fallolyckor och vissa typer av bränder. Risken att omkomma till följd av en bostadsbrand är starkt kopplad till ökande ålder. Det är även en ökande trend att bo kvar i eget boende.

RSG:s förbundsområde befinner sig en exploateringsintensiv period. Detta innebär bland annat byggande av många höga byggnader och underjordiska anläggningar. En del av byggnationen är tekniskt komplicerad (styrsystem, brandskyddstekniska lösningar, räddningshissar mm) och ställer allt högre förväntningar såväl i det förberedande skedet som vid räddningsinsats.

⁹ Med samhällsviktig verksamhet avses en verksamhet som uppfyller minst ett av följande villkor 1) ett bortfall av, eller en svår störning i verksamheten som ensamt eller tillsammans med motsvarande händelser i andra verksamheter på kort tid kan leda till att en allvarlig kris inträffar i samhället 2) verksamheten är nödvändig eller mycket väsentlig för att en redan inträffad kris i samhället ska kunna hanteras så att skadeverkningarna blir så små som möjligt. (MSB, 2014. Vägledning för samhällsviktig verksamhet: Att identifiera samhällsviktig verksamhet och kritiska beroenden samt bedöma acceptabel avbrottstid)

¹⁰ Kritisk infrastruktur definieras som fysisk struktur vars funktionalitet bidrar till att säkerställa upprätthållande av viktiga samhällsfunktioner. (MSB, 2014. Räddningsinsatser mot samhällsviktig verksamhet och kritisk infrastruktur)

¹¹ Enligt LSO 2:3 identifierade byggnader eller anläggningar där konsekvenserna av en brand kan bli särskilt stora.

¹² Ibid.

¹³ Ibid.

I samband med nybyggnation pågår en utveckling när det gäller användning av nya byggnadsmaterial, såsom exempelvis cellplast och trä. Egenskaperna kan skilja sig från mer traditionellt använda material och förändrar förutsättningarna vid räddningsinsats.

Det sker även en utveckling vad gäller till exempel hybridoljor och alternativa bränslen i fordon, vilket genererar olyckor med konsekvenser som kan vara svåra att förutse och hantera.

Utvecklingen medför också en framkomlighetsproblematik i trafiken, framförallt i stadsmiljön. Behovet av framkomlighet och kort responstid är avgörande för att minimera konsekvenser vid räddningsinsats.

En förutsättning för effektiva räddningsinsatser är tillgång till vatten för brandsläckning. Vattentillgång via brandposter i vattenledningsnätet är en förutsättning och behöver följa utveckling och säkerställas över tid.

Ett annat område är sociala risker. Sociala risker har sin grund i den obalans i samhället som bottnar i ökad segregation och ojämlikhet. Till skillnad från en isolerad olyckshändelse så inkluderar sociala risker även beteenden eller tillstånd som kan ha stor inverkan på RSG:s möjlighet att genomföra räddningsinsats. Det kan till exempel handla om allmän otrygghet, grov kriminalitet, organiserad brottslighet, sociala konflikter samt hot och våld mot räddningstjänstens personal.

De senaste åren har hotbilden vad avser avsiktliga händelser och antagonism förändrats. Vägs omvärldens skiftande geopolitiska svängningar in så ser RSG nya utmaningar vad gäller förberedelse inför och hantering av inträffade händelser. Dessa händelser kan utgöras av antagonistiska hot eller handlingar med stora personella och/eller omfattande materiella skador. Även hot och handlingar som allvarligt påverkar räddningstjänstens värdegrund, verksamhetsidé eller förutsättningar för att lösa kärnuppgift omfattas. Exempelvis hot och våld, upplopp, demonstrationer, spridning av gift eller smitta, sabotage samt internationella händelser som kan få nationella konsekvenser.

Räddningsinsats

Majoriteten av bränder med allvarliga personskador inträffar i bostäder och personer i åldersgruppen 80 år eller äldre är kraftigt överrepresenterade i dödsbränder. Ökningen av andelen äldre personer i samhället medför en förhöjd risk för bränder med allvarliga personskador. Detta är något som RSG behöver väga in i både det insatsförberedande och det förebyggande arbetet. RSG har också identifierat och kartlagt ett antal lägenheter i flerbostadshus från vilka förutsättningarna för utrymning inte når upp till skälig nivå. Förekomsten av dessa har på motsvarande sätt betydelse för både det operativa och det förebyggande arbetet.

Statistik visar att andelen avsiktliga bränder är stor (bedömd till minst 30%) och är alltför påtaglig när det gäller brand i skolor och bostadshus. Även när det gäller bränder i fordon, exempelvis personbilar, är ett stort antal avsiktliga. Risken för avsiktlig brand är en betydande faktor att väga in i RSG:s arbete.

Skyddsvärda objekt och miljöer

Då konsekvenserna vid brand riskerar att bli mycket allvarliga, finns ett stort skyddsvärde för personintensiv verksamhet¹⁴ och utrymningskritiska anläggningar¹⁵.

Livräddningsmomentet vid en räddningstjänstinsats i dessa verksamheter eller anläggningar kan bli komplicerat och resursomfattande. Dessutom försenas de åtgärder som riktas mot att begränsa själva skadeförloppet. Det gäller då att det finns ett bra förebyggande brandskydd och en god insatsförberedelse.

Varje år har regionen flera miljoner besökare till evenemangen som genomförs. Detta medför en ökad risk för avsiktliga händelser eller andra olyckor som kan medföra masskadesituationer. Evenemangen medför även framkomlighetsproblem till följd av vägvastängningar samt brand- och explosionsrisker till följd av hantering av pyroteknik och brandfarlig vara.

Vid en brand eller annan olycka i samhällsviktig verksamhet eller kritisk infrastruktur kan konsekvenserna för samhällets funktionalitet bli allvarliga. Inom RSG:s förbundsområde finns det två flygplatser, Göteborg Landvetter Airport och Säve flygplats. Landvetter är Sveriges näst största flygplats sett till passagerarantal per år. En flygolycka med kommersiellt flyg skulle innebära allvarliga konsekvenser. RSG:s förbundsområde täcker även en geografisk yta i vilken det finns ett flertal viktiga transportleder och knutpunkter, både ur ett lokalt, nationellt och internationellt perspektiv. En kommunikationsolycka (väg-, tåg-, båt-, spårvagn-, flygtransport) kan resultera i stora personella skador, omfattande materiella skador och/eller allvarlig påverkan på transportflödet. Exempel på dessa olyckor är fordonskrockar, flyghaveri, tågurspårning, fartygsolycka och brand i kommunikationstunnel. För att undvika stor samhällsstörning krävs ett välriktat förebyggande arbete samt att dessa verksamheter och infrastrukturen byggs på robusthet.

Olyckor med utsläpp av farliga ämnen eller förorenat släckvatten kan få stora konsekvenser om dessa sker i vattenskyddsområden. Inom RSG:s förbundsområde finns det vattentäkter som försörjer hela kommuner med dricksvatten. För räddningstjänsten innebär det en utmaning att hantera olyckor i dessa områden.

Riskobjekt och riskmiljöer

Industriverksamhet kan medföra en förhöjd risk för att brand uppstår samt konsekvenserna vid brand, såväl för verksamheten i sig som omgivning och miljö. Vissa verksamheter, beslutade som farlig verksamhet enligt LSO, har särskilda skyldigheter för att minska risken för allvarliga konsekvenser vid en olycka. Ett stort antal farliga verksamheter finns inom RSG:s förbundsområde. Det är av stor vikt att det finns ett välfungerande brandskydd och god insatsförberedelse mot industriverksamhet.

Ringhals kärnkraftverk ligger i förbundets närområde och vid utsläpp av radioaktivt ämne från anläggningen skulle förbundet påverkas. Ett sådant utsläpp skulle sannolikt resultera i stor oro bland befolkningen och svårigheter med att massevakuera människor med syfte att rädda liv och hälsa.

¹⁴ Verksamheter där fler än 150 personer vistas i samma lokal eller del av byggnad

¹⁵ Verksamhet innebär att det finns ett stort behov av förebyggande och förberedande åtgärder för att exempelvis utrymma personer eller hantera stora grupper av människor

Natur- och väderrelaterade risker

Klimatförändringarna innebär en ökad frekvens av extremt väder som kan innebära stor fara för allmänheten och mycket stora störningar i viktiga samhällsfunktioner. Exempel på extremt väder är svår storm eller orkan, extremt höga flöden eller extremt högt vattenstånd med allvarliga översvämningsproblem, mycket stora snömängder/drivbildning, extrem värmebölja samt skogsbrand. Händelser i denna riskkategori kan föranleda massanrop med hög belastning på Ledningscentralen, omfattande räddningsinsatser samt framkomlighetsproblem.

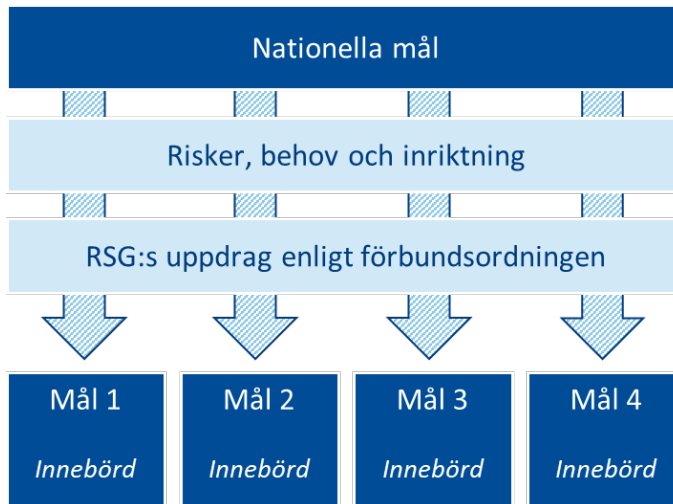
Räddningstjänst under höjd beredskap

Till följd av en förändring i riskbild och nationell inriktning råder en pågående förändring gällande räddningstjänst under höjd beredskap. Inriktning, takt och behov är i beroende av ett antal parametrar där en del är utanför RSG:s påverkan. Området beskrivs särskilt i avsnitt 5.3.5.

Civilt försvar regleras i fler lagstiftningar än LSO och är även beroende av fortsatt nationell försvarspolitisk inriktning och reglering mellan stat och kommun. Arbetet inom området *Räddningstjänst under höjd beredskap* omhändertas därför i sin helhet i RSG:s verksamhetsplanering då det i delar är utanför handlingsprogrammet enligt LSO.

3 Mål enligt handlingsprogram 2020–2023

Grunden för RSG:s lokala mål inom LSO-området är de nationella målen i LSO, den nationella strategin för stärkt brandskydd genom stöd till enskilda, RSG:s uppdrag enligt förbundsordningen, samt de högst prioriterade riskerna och behoven enligt riskanalysen. Målen speglar också den politiska inriktningen i förbundet. (Figur 1)

Figur 1. Modell för kopplingen mellan de nationella målen och målen i RSG:s handlingsprogram.

3.1 Nationella mål och strategier

”Det måste bli färre som dör, färre som skadas och mindre som förstörs.”

Regeringens proposition 2002/03:119, sid. 34

LSO och dess förarbeten anger att arbetet med skydd mot olyckor i hela samhället skall baseras på mål. Dessa mål skall utgå från de övergripande nationella målen som finns formulerade i lagtexten. Dessa är:

”Bestämmelserna i denna lag syftar till att i hela landet bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor.” (1 kap 1 §)

”Räddningstjänsten ska planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt.” (1 kap 3 §)

Räddningstjänstutredningen *En effektivare kommunal räddningstjänst*¹⁶ föreslår att det även ska införas ett nytt nationellt mål för den förebyggande verksamheten.

”Förebyggande verksamhet som staten och kommunerna ansvarar för enligt denna lag ska planeras och organiseras så att den effektivt bidrar till att förhindra eller begränsa skador till följd av bränder och andra olyckor. Särskild vikt ska läggas vid att förhindra människors död och andra allvarliga skador.” (1 kap 3 a §)

¹⁶ SOU 2018:54. *En effektivare kommunal räddningstjänst*. Stockholm: Regeringskansliet

2009 uppdrog Regeringen åt MSB att ta fram en nationell strategi för hur brandskyddet kan stärkas genom stöd till enskilda¹⁷. Strategin fokuserar på bostadsmiljön, där flest människor omkommer och skadas till följd av brand. Den nationella strategin innehåller en vision och ett antal mål för brandskyddsarbetet. Målen i den nationella strategin integreras i RSG:s förebyggande arbete inom området brandskydd i bostad.

3.2 Mål för LSO-verksamheten 2020–2023

Under perioden 2020–2023 kommer följande mål vägleda och styra arbetet, utvecklingen och prioriteringarna inom RSG:s LSO-verksamhet. Varje mål består av en rubrik, en beskrivning av behovsbilden samt ett antal innebörder som pekar ut vad RSG behöver fokusera på under de närmsta fyra åren. Ytterligare mer detaljerad beskrivning av hur målen ska uppnås och följas upp sker i verksamhetsplaneringen. Beskrivning av RSG:s modell för planering och uppföljning finns i kapitel 3.3.

¹⁷ MSB (2010). *En nationell strategi för att stärka brandskyddet genom stöd till enskilda*. Karlstad: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Mål 1: Risken för att människor omkommer eller skadas allvarligt vid olyckor ska minska.

I förslaget till nytt nationellt mål i LSO anges att särskild vikt ska läggas vid att förhindra människors död och andra allvarliga skador.

Majoriteten av bränder med allvarliga personskador inträffar i bostäder och personer i åldersgruppen 80 år eller äldre är kraftigt överrepresenterade i dödsbränder. Ökningen av andelen äldre personer i samhället medför en förhöjd risk för bränder med allvarliga personskador.

Inom RSG:s förbundsområde finns flera personintensiva verksamheter och utrymningskritiska anläggningar som kräver särskilda förberedelser för att undvika allvarliga konsekvenser.

Förbundsområdet är en trafikintensiv region med flera stora genomfartsleder och en omfattande inpendling, vilket medför ett stort antal trafikolyckor med risk för allvarliga personskador.

Vid vissa olyckstyper är det av särskild vikt att räddningstjänsten snabbt är på plats för att kunna rädda liv. Den omfattande infrastrukturutveckling som pågår riskerar att försämra framkomligheten i trafiken vid räddningsinsats.

Målet uppnås genom att:

- A. Minimera responstiden (tiden från larmsamtal tills räddningstjänsten är framme på olycksplatsen) för tidskritiska livräddande räddningsinsatser. Det innebär även att beakta den geografiska placeringen av operativa resurser för att minimera körtiden.
- B. Geografiskt kartlägga RSG:s åtagande avseende utrymning via räddningstjänstens stegutrustning samt klargöra förutsättningarna för utrymning via räddningstjänstens stegutrustning framöver.
- C. Öka delaktigheten i andra samhällsaktörers planering exempelvis för att över tid säkra framkomligheten i trafiken vid räddningsinsats.
- D. Utveckla och bedriva effektivt förebyggande arbete inom områdena brandskydd i bostad samt personintensiva verksamheter och utrymningskritiska anläggningar. Detta innefattar exempelvis samverkan med andra samhällsaktörer, målgruppsanpassat arbete baserat på forskning och kunskap om vad som ger effekt, samt att öka den enskildes förmåga att själv kunna förebygga och hantera bränder.

Mål 2: Risken för omfattande olyckor och samhällsstörning vid olyckor ska minska.

Omfattande olyckor medför allvarliga konsekvenser för liv, egendom, miljö och samhälle. De kan även medföra störningar på samhällsviktig verksamhet och kritisk infrastruktur.

RSG:s förbundsområde är en storstadsregion med en komplex och föränderlig samhälls- och riskbild. Det finns bland annat ett stort antal riskobjekt samt transportleder för farligt gods och vid en olycka kan konsekvenserna bli stora. Förbundsområdet står dessutom inför en förtätning av befintliga områden, nybyggnation samt infrastrukturutveckling.

Förändringar i klimatet kan medföra ökad risk för långvariga och geografiskt spridda olyckor och räddningsinsatser.

Omfattande olyckor kräver även mer resurser, ofta under längre tid.

Målet uppnås genom att:

- A. Minimera responstiden (tiden från larmsamtal till att räddningstjänsten är framme på olycksplatsen). Att komma snabbt till olycksplatsen ökar förutsättningarna för att bryta händelseutvecklingen i ett tidigt skede.
- B. Utveckla förmågan till räddningsinsatser vid komplex byggnation, exempelvis höga byggnader, större byggnadskomplex, långa tunnlar samt undermarksgarage i kombination med alternativa bränslen i fordon. En förutsättning för effektiva räddningsinsatser vid komplex byggnation är även RSG:s delaktighet i samhällsplaneringen¹⁸, exempelvis för att påverka utformningen av unika brandtekniska lösningar och tekniska styrsystem i byggnader samt utvecklingen av insatsplanering.
- C. Utveckla förmågan till räddningsinsats i miljökänsliga områden.
- D. Säkerställa god tillgång till brandvatten på kort och lång sikt. Tillgång till brandvatten via brandposter i det kommunala vattenledningsnätet är en grundläggande förutsättning för att kunna genomföra effektiva räddningsinsatser i tätort.
- E. Utveckla förmågan att lära av inträffade händelser och genomförda räddningsinsatser.
- F. Utveckla övningsverksamheten så att den bättre möter behoven för operativ personal.
- G. Höja medvetenheten kring samhällsviktig verksamhet och kritisk infrastruktur (SVKI) samt utveckla insatsplaneringen för dessa verksamheter och anläggningar.
- H. Utveckla förmågan att hantera omfattande, samtidiga och/eller geografiskt spridda händelser, exempelvis skogsbränder och översvämningar. Detta kräver bland annat fortsatt utveckling av aktörsgemensam samverkan och planering.
- I. Bedriva effektivt förebyggande och förberedande arbete, riktat till bland annat industri och SVKI, för att förebygga och förhindra allvarliga konsekvenser av olyckor.
- J. Säkerställa ett effektivt arbete mot farlig verksamhet (LSO 2 kap. 4 §).

¹⁸ RSG:s delaktighet i samhällsplaneringen (tillämpning av plan- och bygglagen) är en väsentlig del av det förebyggande uppdraget. Det omfattas inte av Handlingsprogrammet enligt LSO, men omhändertas i RSG:s verksamhetsplanering.

Mål 3: Rollen som aktiv samverkanspart och samhällsaktör ska stärkas.

Samhällsutvecklingen i RSG:s förbundsområde är i en intensiv fas och sker i ett högt tempo. Omfattande infrastrukturutveckling och byggnation, framkomlighet vid räddningsinsats samt demografisk utveckling är exempel på områden som skapar utmaningar utifrån det förebyggande uppdraget såväl som räddningstjänstuppdraget.

Att agera som enskild aktör inom den egna uppdraget kan vara begränsade för att nå bästa effekt. Flera samhällsaktörer kan ha angränsande uppdrag, kunskap, arbetsmetoder och ha en potentiell synergi som inte tas tillvara när arbete sker som enskild aktör.

Det finns ett behov av att anpassa RSG:s verksamhet utifrån samhällsutvecklingen, men även av att synliggöra RSG:s uppdrag och behov.

Vid många räddningsinsatser utförs parallella uppdrag från flera myndigheter. Samverkan är en framgångsfaktor för ett effektivt skadeavhjälpande arbete – vid förberedelse såväl som genomförande.

Målet uppnås genom att:

- A. Utveckla samarbetet med relevanta samhällsaktörer för att genom smarta arbetssätt skapa synergier, utan att avvika från det som ligger inom RSG:s uppdrag och mandat.
- B. Utveckla förmågan att följa och delta i samhällsutvecklingen genom samverkan samt delaktighet i andra aktörers planering. Dels för att synliggöra RSG:s uppdrag och behov, dels för att skapa förutsättning till tidig styrning och anpassning av RSG:s verksamhet. Exempel på betydelsefulla aktörer att samverka med är våra medlemskommuner, MSB och Trafikverket.
- C. Utveckla och tillämpa ett utåtriktat arbetssätt, vilket innebär att identifiera rätt mottagare, arenor och tidpunkt för att nå bäst effekt i aktuella frågor. Det innebär även att påverka regelutformning samt att följa eller initiera forskning inom relevanta områden.
- D. Utveckla arbetet med gemensamma lägesbilder samt hot- och riskbedömningar, i samverkan med andra samhällsaktörer.
- E. Kontinuerligt genomföra proaktiv kommunikation med allmänheten i aktuella frågor.

Mål 4: Förmågan att förebygga samt begränsa konsekvenserna av avsiktliga händelser ska stärkas.

Med avsiktliga händelser avses såväl social oro och avsiktliga bränder som pågående dödligt våld (PDV) och terrorattentat.

RSG ser effekter av social oro, utanförskap och segregation genom exempelvis hot mot räddningspersonalen. Under tillstånd av sociala oroligheter används avsiktliga bränder som konfliktstrategi, vilket ibland får en snabb geografisk spridning.

Komponenter som försvårar RSG:s möjligheter att genomföra effektiva räddningsinsatser är att bränderna vid enstaka tillfällen kombineras med att räddningspersonalen blir utsatt för hot och även våld. Forskningen visar att arbetet med att förebygga avsiktliga bränder och social oro måste ske på ett bredare sätt i samverkan med andra samhällsaktörer.

Avsiktliga händelser i form av pågående dödligt våld (PDV) och terrorattentat utgör en närvarande hotbild som innebär att det behöver finnas förberedelser för agerande för olika typer av händelser av olika omfattning.

Målet uppnås genom att:

- A. Utveckla arbetet med gemensamma lägesbilder samt hot- och riskbedömningar i samverkan med andra samhällsaktörer. Säkerhetsklassning av RSG:s personal är i vissa fall nödvändig för sådan samverkan.
- B. Utveckla rutiner för att identifiera och hantera avsiktliga händelser.
- C. Utveckla förmågan att hantera en situation med omfattande avsiktliga händelser, exempelvis genom att utveckla räddningspersonalens förberedelse – att vara beredd på det oväntade och ha förmåga att reagera och agera. Det innebär även att utveckla den aktörsgemensamma förberedelsen, bland annat mellan blåljusorganisationer.
- D. Utveckla och bedriva ett effektivt förebyggande och förberedande arbete inom området sociala risker. Det innebär exempelvis samverkan med andra samhällsaktörer, tillitsskapande aktiviteter och kunskapshöjande informationsinsatser.

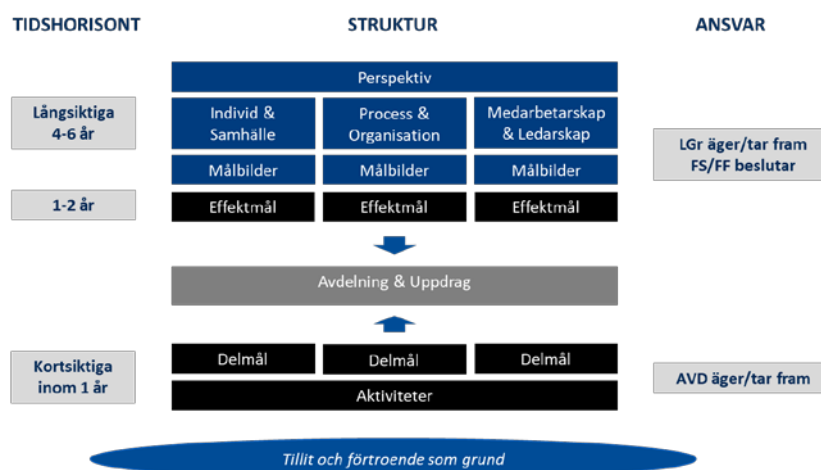
3.3 Planering och uppföljning

RSG:s modell för målstyrning (Figur 2) bygger på en tillitsbaserad grund och har sin utgångspunkt i att med sina mål eftersträva önskade effekter. Modellen innefattar tre perspektiv *Individ och Samhälle*, *Process och Organisation* samt *Medarbetarskap och Ledarskap*. Inom varje perspektiv finns målbilder som pekar ut en riktning på längre sikt. Till varje målbild finns några effektmål. Utifrån uppdrag och roll definierar varje avdelning sitt bidrag, så kallade delmål, till de övergripande målen. Aktiviteter kopplas till delmålen. Handlingsprogrammets mål ger den övergripande inriktningen för LSO-verksamheten och ingår som en integrerad del i perspektivet *Individ och Samhälle*. HP-målen hanteras på så sätt i RSG:s ordinarie process för planering och uppföljning. RSG följer varje år en bestämd tidsordning för planering och uppföljning. Här ingår också RSG:s internkontrollprocess.

Målstyrningsmodellens uppbyggnad möjliggör en snabbare anpassning till behoven och den aktuella riskbilden inom RSG:s område, då ansvar för genomförandet och mandat ligger nära verksamheten. De övergripande målen är ofta de samma under hela perioden, men innehållet i aktiviteterna varierar utifrån bedömning av risk och aktuell situation i övrigt. Delmål och aktiviteter har kortare tidsperspektiv och utgör åtgärder på väg mot målen.

Den samlade bilden av RSG:s målsättningar finns i den förbundsövergripande verksamhetsplanen. I den finns, utöver mål för LSO, mål för övrig verksamhet riktad till individer och samhälle, bland annat tillsyn och tillstånd enligt LBE samt verksamhet inom plan och bygglagstiftning. Även målsättningar för verksamhet som stöd för LSO-uppdraget beskrivs i verksamhetsplanen, till exempel vad gäller medarbetarperspektivet. Verksamhetsplanen gäller för ett år, men kan även innehålla utvecklingsområden och projekt som löper över längre tid. Den årliga verksamhetsplanen fastställs av RSG:s förbundsfullmäktige.

På avdelningsnivå används den förbundsövergripande verksamhetsplanen för styrning och vägledning i framtagandet av understödjande mål och aktiviteter, som ska genomföras under året på varje avdelning och respektive enhet. På så sätt genomsyrar handlingsprogrammets mål verksamheten på respektive avdelning och enhet.

Figur 2. RSG:s målstyrningsmodell

Vid uppföljning kontrolleras resultaten från de understödande målen och aktiviteterna. Dessa sammanförs till uppföljningen av respektive mål i verksamhetsplanen. Beroende på målets karaktär sker uppföljning endera kvalitativ eller kvantitativ. Ofta är en kvalitativ uppföljning att föredra på högre nivåer i modellen, då mätning av antal riskerar att ta fokus från kvalitetsfaktorn i en viss tjänst som RSG utför. Uppföljningen ger underlag för nästa steg i verksamhetsplaneringen på respektive nivå i modellen. Det samlade resultatet visar måluppfyllelse i RSG:s totala verksamhet och däribland måluppfyllelse av handlingsprogrammets mål.

3.3.1 Lärande från räddningsinsatser

Uppföljningen och lärandet från genomförda räddningsinsatser, genom bland annat analys av insatsstatistik och insatsutvärderingar samt olycksutredningar, är ytterligare ett sätt som RSG använder för att följa upp och kvalitetssäkra verksamheten.

En olycka som har föranlett en räddningsinsats ska, enligt 3 kap. 10 § LSO, undersökas för att i skäligen omfattning klarlägga orsakerna till olyckan, olycksförloppet och hur insatsen har genomförts.

RSG bedriver ett aktivt och strukturerat uppföljningsarbete som syftar till att minska risken för att nya liknande olyckor inträffar, mildra konsekvenserna om olyckan ändå uppstår samt att framtida räddningsinsatser ska bli mer effektiva. Uppföljningsarbetet bidrar även till att skapa förståelse och kunskap om olyckor och mänskligt agerande i samband med olyckor. Detta sker i enlighet med lagstiftningens krav men är också en viktig del i det interna systematiska förbättringsarbetet.

RSG dokumenterar alla räddningsinsatser i en så kallad händelserapport. Alla händelserapporter ska läsas och värderas. Brister, frågeställningar och erfarenheter som dokumenteras i rapporten ska systematiskt fångas upp och vidarebefordras inom organisationen samt till externa aktörer i samhället. Händelserapporterna utgör även grunden för statistiska analyser.

Vid olyckor som kan förväntas ge organisationen speciella kunskaper och erfarenheter kompletteras händelserapporten med en olycksutredning. Dessa utredningar ska utformas utifrån ett skriftligt uppdrag med tydligt syfte, genomförande och plan för redovisning. Utöver en kartläggning av händelsen genererar en olycksutredning oftast rekommendationer, som i dialog med ansvariga beslutsfattare utvecklas till åtgärder.

Erfarenheter som finns dokumenterade i händelserapporter och olycksutredningar utgör underlag för utveckling och planering av både den förebyggande verksamheten och räddningstjänstverksamheten. Erfarenheterna ligger också till grund för planering av utbildnings- och övningsverksamheten, som en del av kvalitetssäkringen av den operativa förmågan.

4 Förebyggande verksamhet

Enligt LSO är kommuner skyldiga att ha ett handlingsprogram för förebyggande verksamhet. I programmet ska anges målet för kommunens verksamhet samt de risker för olyckor som finns i kommunen och som kan leda till räddningsinsatser. I programmet ska också anges hur kommunens förebyggande verksamhet är ordnad och hur den planeras.

4.1 Förebyggande organisation

RSG:s förebyggande verksamhet omfattar mer än arbetet utifrån LSO och det som beskrivs i handlingsprogrammet. En stor del av det förebyggande arbetet mot brand sker även med stöd av andra lagstiftningar, exempelvis Plan- och bygglagen¹⁹ (PBL) och LBE. Arbetet med den förebyggande verksamheten i sin helhet sker idag på bred front där såväl dagtids-personal som utryckningsstyrkor utgör en viktig del. Huvudfokus på det förebyggande uppdraget har primärt de brandinspektörer, brandingenjörer, och brandskyddskontrollanter som arbetar dagtid. Dessa funktioner är formerade på så sätt att brandinspektörerna är de som främst hanterar tillsyn enligt LSO kap. 5, samt LBE. Merparten av brandingenjörerna verkar som sakkunniga i PBL-frågor, och brandskyddskontrollanterna utför brandskyddskontroller enligt LSO kap. 3. Rådgivning och information enligt LSO utförs av samtliga yrkeskategorier, inom yrkeskategorins kunskapsområde.

Utöver brandinspektörer, brandingenjörer och brandskyddskontrollanter finns det andra personer som arbetar med specifika uppdrag kopplade till den förebyggande verksamheten. Den aktuella riskbilden förändras hela tiden inom RSG:s förbundsområde. För att kunna möta denna förändring och omvärldens behov samutnyttjas dessa resurser. Den personal som i normala fall verkar som sakkunniga i PBL-frågor har till exempel vid behov möjlighet att stötta brandinspektörerna i deras arbete, och vice versa. Detta ger RSG en möjlighet att över tid och i förhållande till samhällsutvecklingen variera resurstillgången för arbete med specifikt LSO-relaterade arbetsuppgifter.

Det ska vara lätt att komma i kontakt med RSG för att få svar på sina frågor rörande förebyggande brandskydd. Vanligtvis hanteras förebyggande frågor vardagar på kontorstid, men är frågan akut och av stor dignitet har RSG förmåga att svara på förebyggande frågor under alla dygnets timmar alla dagar om året.

4.2 Tillsyn

RSG bedriver tillsynsverksamhet utifrån LSO. Tillsynen utövas som en kontroll av efterlevnaden av denna lag och tillhörande föreskrifter.

I enlighet med 5 kap. 1 § LSO utövar RSG tillsyn över att

- ägare och nyttjanderättshavare i skälig omfattning håller utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand eller annan olycka och i övrigt vidtar de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand enligt 2 kap. 2 § LSO
- ägare av byggnader eller andra anläggningar lämnar skriftliga redogörelser för brandskyddet enligt 2 kap. 3 § LSO
- ägare eller den som utövar verksamheter på anläggningen som är klassad som farlig verksamhet i skälig omfattning har beredskap och vidtar nödvändiga åtgärder för att hindra eller begränsa skador på människor eller miljön enligt 2 kap. 4 § LSO.

¹⁹ SFS 2010:900. *Plan- och bygglag (PBL)*. Stockholm: Justitiedepartementet

En tillsyn kan vara planerad i förväg eller ske på uppmärksammat förhållande. I samband med ett tillsynsärende bedöms om de organisatoriska och tekniska brandskyddsåtgärderna är tillfredsställande samt om de är i skälig omfattning i förhållande till verksamhetens art. RSG tar beslut om avskrivning, föreläggande eller förbud i alla påbörjade tillsynsärenden.

RSG har förmåga att påbörja ett tillsynsärende under alla dygnets timmar alla dagar om året.

Tillsyn ska genomföras på ett rättssäkert, likvärdigt och effektivt sätt. Personal som utför tillsyn enligt LSO ska inneha delegation som tillsynsför rättare. Beslut om delegation tas av förbundsdirektören. Att inneha delegation som tillsynsför rättare innebär att minst ha godkänd utbildning enligt bilaga B kompletterat med genomförd intern introduktionsutbildning och godkänt tillhörande test. För att över tid upprätthålla erforderlig kompetens ska fortlöpande vidareutbildning ske utifrån behov.

4.3 Rådgivning och information

RSG ger rådgivning och information för att underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt LSO. Information som lämnas med stöd av 3 kap 2§ LSO, är en vägledning eller hänvisning av allmän karaktär. Innehållet i informationen är inte objekts- eller verksamhetsspecifikt, och kan ges av samtliga medarbetare på RSG. Rådgivning enligt 3 kap 2§ LSO, innebär att råd och vägledning ges i en fråga där hänsyn tas till de specifika förutsättningarna i det enskilda fallet. När råd ges krävs därför att den anställde innehar rätt kompetens för att representera RSG i aktuell fråga. Den som ger råd har till uppgift att beakta hur de specifika förutsättningarna förhåller sig till gällande lagar, regler, rutiner, allmänna råd m.m.

RSG försöker aktivt förmedla kunskap och öka förståelsen hos den enskilde så att denne kan ta sitt ansvar i strävan att minska sannolikheten för uppkomst av brand och möjligheten att minimera konsekvenserna i händelse av brand.

Kunskap ska förmedlas på ett informativt sätt och i första hand ska råd och information riktas dit den bedöms göra störst nytta för att nå ett bättre brandskydd. RSG arbetar kontinuerligt med att försöka identifiera riskutsatta grupper för att anpassa rådgivning och information efter behov och rådande situation.

RSG arbetar såväl med enskilda personer i specifika frågeställningar som med bred kunskapsspridning till allmänheten eller en specifik målgrupp. Detta sker exempelvis genom telefonrådgivning, riktade insatser, öppet hus, externa hemsidan, anslag, sociala medier och mässor. Inom områden som bedöms som viktiga ur ett brandförebyggande perspektiv erbjuder RSG specifika utbildningar riktade till våra medlemskommuner och dess personal. RSG erbjuder också utbildning inom brandskydd till allmänheten och andra organisationer i en strävan att höja nivån på skyddet mot olyckor i samhället.

4.4 Förebyggande strategier

Utifrån RSG:s riskidentifiering är bränder i bostäder och avsiktliga bränder vanligt förekommande. Det är vid bränder i bostäder flest personer omkommer eller skadas och avsiktliga bränder är ofta förknippade med andra oroligheter i samhället. RSG anser därför att dessa områden kräver speciellt fokus. RSG:s förebyggande arbete mot bränder i

bostäder och mot avsiktliga bränder hanteras därför inom ramarna för två förbundsövergripande strategier; *Brandskydd i bostad*²⁰ och *Sociala risker*²¹. Strategierna innebär att RSG primärt genom stöd till enskilda, samverkan med andra samhällsaktörer och riktade insatser arbetar för att minska antalet bränder och minimera konsekvenserna i händelse av brand. Strategierna säkerställer samordning och kvalitetssäkring av pågående aktiviteter samt att utvecklingsarbete fortgår inom områdena. Strategierna ger organisatoriska förutsättningar för ett förbundsövergripande arbete där många avdelningar är involverade och tillser att RSG tar vara på den samlade kompetens som finns inom förbundet. Strategin *Sociala risker* innefattar också socialt brandförebyggande och tillitsskapande arbete i syfte att skapa förutsättningar för att RSG ska kunna utföra räddningsinsats utan avsiktliga störningar. Dessutom ingår arbetet med att utveckla omvärldsbevakning, internkommunikation och etablerat underrättelsearbete för att skapa grund för organisatorisk, mental och taktisk förberedelse och säkerhet för räddningspersonalen.

4.5 Skriftlig redogörelse för brandskyddet

Enligt 2 kap. 3 § LSO ska ägare för vissa byggnader eller andra anläggningar, där det med hänsyn till risken för brand eller konsekvenserna av brand bör ställas särskilda krav på kontroll av brandskyddet, i skriftlig form lämna en redogörelse för brandskyddet. I enlighet med intentionerna i LSO tar RSG emot, hanterar och analyserar samtliga skriftliga redogörelser för brandskyddet som inkommer. De skriftliga brandskyddsredogörelserna kontrolleras och värderas som en del i tillsynsverksamheten. Om RSG utifrån den skriftliga brandskyddsredogörelsen bedömer att brandskyddet inte är tillfredsställande eller om den skriftliga brandskyddsredogörelsen inte skickats in kan detta ligga till grund för ett tillsynsbesök.

Kravet på att lämna in skriftlig redogörelse för brandskyddet kommer enligt förslaget i räddningstjänstutredningen att tas bort. Skulle detta bli verklighet kommer RSG fortsätta ha fokus på de byggnader eller anläggningar där det med hänsyn till risken för brand eller konsekvenserna av brand är stora om än i annan form.

4.6 Brandskyddskontroll och rengöring

RSG utför brandskyddskontrollerna i egen regi. Syftet med brandskyddskontroll är att i ett tidigt skede upptäcka eventuella fel och brister på anläggningen så att skador på människor, egendom och miljö kan undvikas. Vid brandskyddskontrollen kontrolleras fasta förbränningsanordningar med tillhörande rökkanaler samt skorstenar, tak och anslutande byggnadsdelar ur brandskyddssynpunkt. Detsamma gäller imkanaler²² i restaurang, storkök och därmed jämförbara utrymmen. Tidsfrister är angivna i föreskrifter från MSB.

Rengöring genomförs av upphandlade entreprenörer enligt avtal med RSG. Rengöring ska ske av fasta förbränningsanordningar med tillhörande rökkanaler samt av imkanaler i restauranger och storkök. Vid rengöring tas brandfarliga beläggningar bort för att minska risken för brand. Tidsfrister beslutas av respektive kommuns fullmäktige.

Brandskyddskontroll och rengöring ska genomföras på ett rättssäkert, likvärdigt och effektivt sätt. RSG:s personal som utför brandskyddskontroll ska inneha delegation som brandskyddskontrollant. Beslut om delegation tas av förbundsdirektören. Att inneha

²⁰ RSG (2017). *Strategi för arbetet med att minska antalet och konsekvenserna av bostadsbränder, genom stöd till enskilda* (dnr 0507/15). Göteborg: Räddningstjänsten Storgöteborg

²¹ RSG (2017). *Strategi Sociala risker* (dnr 0636/17). Göteborg: Räddningstjänsten Storgöteborg

²² Imkanal är en ventilationskanal som ska evakuera (suga ut) luft från ett utrymme där mat lagas.

delegation som brandskyddskontrollant innebär att minst ha godkänd utbildning enligt bilaga B. För att över tid upprätthålla erforderlig kompetens kan fortlöpande vidareutbildning ske utifrån behov.

I RSG:s avtal med de upphandlade entreprenörerna framgår det bland annat erforderlig kompetens för genomförandet av rengöring. Lägsta utbildningsnivå är i enlighet med bilaga B.

4.6.1 Tillstånd – medgivande om att sota själv eller av annan utförare

En fastighetsägare kan även ansöka om att genomföra rengöringen själv eller låta annan behörig utföra tjänsten. Ett sådant medgivande får endast ges om rengöringen kan ske på ett från brandskyddssynpunkt betryggande sätt. RSG hanterar inkomna ansökningar och tar beslut i samtliga ärenden.

4.7 Plan för tillsyn, rådgivning och information

Tillsyn, rådgivning och information ska riktas dit behov finns och där den bedöms göra störst nytta för att nå ett bättre brandskydd. Utifrån ett risk- och medborgarperspektiv upprättar därför RSG varje år en plan för tillsyn, rådgivning och information som uttrycker verksamhetens omfattning, inriktning och motiv för respektive år. Planen innehåller fasta planerade verksamhetsområden som huvudsakligen är återkommande från år till år och reaktiva områden som är händelsebaserade. Viktiga källor för planering och vid framtagandet av planen är bland annat mål i handlingsprogrammet, forskning, kriterierna för att omfattas av kravet på skriftlig redogörelse av brandskyddet, statistik, olycksutredningar, erfarenhet hos RSG:s personal kring risknivåer och brister för olika verksamhetstyper samt omvärldsbevakning.

I planen anges planerade aktiviteter (tillsyn, rådgivning och/eller information) för respektive område kommande år. RSG gör årligen bedömningen av vilket verktyg, eller kombination av verktyg, som förväntas ge bäst effekt, samt vilka verksamhetsområden som ska prioriteras. Val av arbetssätt motiveras och kopplas via antaganden till det eftersträvade resultatet och målet.

Planen beslutas årligen av förbundsdirektören och är en del av RSG:s verksamhetsplanering.

5 Räddningstjänstverksamhet

Enligt LSO är kommuner skyldiga att ha ett handlingsprogram för räddningstjänst. I programmet ska kommunen ange målen för kommunens verksamhet, samt de risker för olyckor som finns i kommunen och som kan leda till räddningsinsatser. Dessutom ska anges vilken förmåga kommunen har och avser att skaffa sig för att genomföra sådana räddningsinsatser. Förmågan ska redovisas såväl med avseende på förhållandena i fred som under höjd beredskap. Handlingsprogrammet ska även innehålla uppgifter om samverkan med andra kommuner och med statliga myndigheter och enskilda (Bilaga C) samt uppgifter om hamnar och deras gränser i vatten (Bilaga D), i enlighet med förordning om skydd mot olyckor (FSO)²³.

Utöver de skall-krav som återges i LSO finns även ett antal punkter som beaktas och redovisas utifrån uppdraget att omsätta resultatet av Räddningstjänstutredningen.

I utredningen föreslås bland annat att räddningstjänstens förmåga ska anges enligt följande:

- förmåga genomföra räddningsinsatser för varje typ av olycka
- förmåga att genomföra flera samtidiga räddningsinsatser
- förmåga att genomföra omfattande räddningsinsatser
- förmåga att utöva ledning vid räddningstjänst.

5.1 Beredskap och resurser

Den aktuella riskbilden förändras hela tiden inom RSG:s område. RSG ska därför kontinuerligt anpassa resurstillgången för att kunna möta redovisad förmåga. Följande beskriver nuvarande nivå utifrån den generella riskbilden och rådande förutsättningar för verksamheten i förbundet. Denna kan justeras såväl uppåt som nedåt vid förändrade förutsättningar. Beredskapsjustering i den löpande verksamheten hanteras enligt förbundets gällande instruktioner.

Inom RSG finns 11 stationer med heltidsstyrkor och 8 stationer med räddningstjänstpersonal i beredskap (RiB) (Figur 3). Det finns även ett antal räddningsvårn på öar i Södra Skärgården samt på fastlandet. Bemanningen för heltids- och RiB-styrkorna håller en grundnivå med en styrkeledare och fyra eller sex brandmän, undantaget Rävlanda RiB-styrka, där bemanningen är en styrkeledare och två brandmän. Ledningsfunktioner som verkar inom RSG är normalt en insatschef, två insatsledare och 18 styrkeledare. Dessutom finns det en LC-ledare, en stabschef samt en räddningschef i beredskap (RCB).

²³ SFS 2003:789. *Förordning om skydd mot olyckor (FSO)*. Stockholm: Justitiedepartementet

Figur 3. Brandstationer (heltid och RiB) inom RSG:s förbundsområde. Räddningsvärnen är ej utmärkta i figuren.

Alla räddningsstyrkor inom RSG har en basförmåga. Heltidsstyrkor har en högre förmåga än RiB-styrkor. RiB-styrkorna i sin tur besitter en högre förmåga än räddningsvärnen. Skillnaden i förmåga är kopplat till bemanning, utbildning, övningstid, utrustning, larmfrekvens och vilka lokala risker som finns inom respektive stationsområde. Denna nivå på basförmåga säkerställer att de vanligaste olyckorna kan hanteras av resurser från en station alternativt med resurser från flera stationer. Varje heltidsstation har dessutom en eller flera *specialförmågor* som kan nyttjas i hela RSG:s förbundsområde.

Tabell 2 visar RSG:s förmåga per styrka och nivå. Tabellen redovisar förbundets förmåga i nuläget. Förmågan är inte statisk utan den kan förändras efter den identifierade riskbilden på både kort och lång sikt. Utöver den förmåga som presenteras i tabellen har RSG ytterligare specialförmågor genom avtal med externa aktörer. Den operativa förmågan beskrivs övergripande i kapitel 5.3. För en mer detaljerad beskrivning och nivåindelning av respektive förmåga hänvisas till RSG:s interna styrdokument *Enheternas förmåga* och RSG:s *förmågematris*.

Tabell 2. RSG:s förmåga redovisad per styrka och nivå. Nivå 1 innebär en basförmåga, nivå 2 en utökad basförmåga och nivå 3 innebär specialförmåga.

Enheternas förmåga Räddningstjänsten Storgöteborg																						
Förmåga	Heltid										RiB											
	Frelunda	Gärda	Gärda	Dagstycka	Kortedala	Ångered	Torslanda	Lundby	Mölnådal	Lindome	Lerum	Kungsbacka	Öjersjö	Lerum	Kungsbacka	Fillesås	Mölnlycke	Hindås	Ravlanda	Donsö	Öjersjö	
Brand i skog och mark																						
Brand i byggnad																						
Brand i byggnad - utrymning med 23 m stegen																						
Brand i fordon och andra fristående objekt																						
Brand i fartyg																						
Brand i brandfarlig vätska och gas																						
Trafikolycka																						
Vattenlivräddning																						
Farliga ämnen (CBRN)																						
Hot om suicid																						
Räddning av personer i andra fall																						
Prehospitalt omhändertagande																						
Farliga ämnen (indikering)																						
Farliga ämnen (kem nivå 3)																						
Förstärkt resurs för brand i brandfarlig vara																						
Resurs för ras och tungräddning (RTR)																						
Terrängtransport																						
UAS (Unmanned Aerial System)																						
Räddningsbåt																						
Oljeskyddscontainer																						
Spärvagnslyft																						
Djurräddning																						
Arbetsjordning																						
Hög höjd																						
Depå																						
MIRG (Maritime Incident Response Group)																						
Avancerad indikering (AI)																						
Sanerering																						
Nationell förstärkningsresurs för urban sök och räddning																						
Storskalig oljebrandsläckning (SMC)																						
Indikering av radioaktivt utsläpp vid kärntekniskt olycka																						

Förklaring

- Förmåga nivå 1
- Förmåga nivå 2 (inkluderar nivå 1)
- Förmåga nivå 3 (inkluderar nivå 1 & 2) / Specialförmåga. Förmåga och tillika spetsresurs som kan verka inom hela förmågan utgår till stor del från riskbilden inom respektive stationsområde

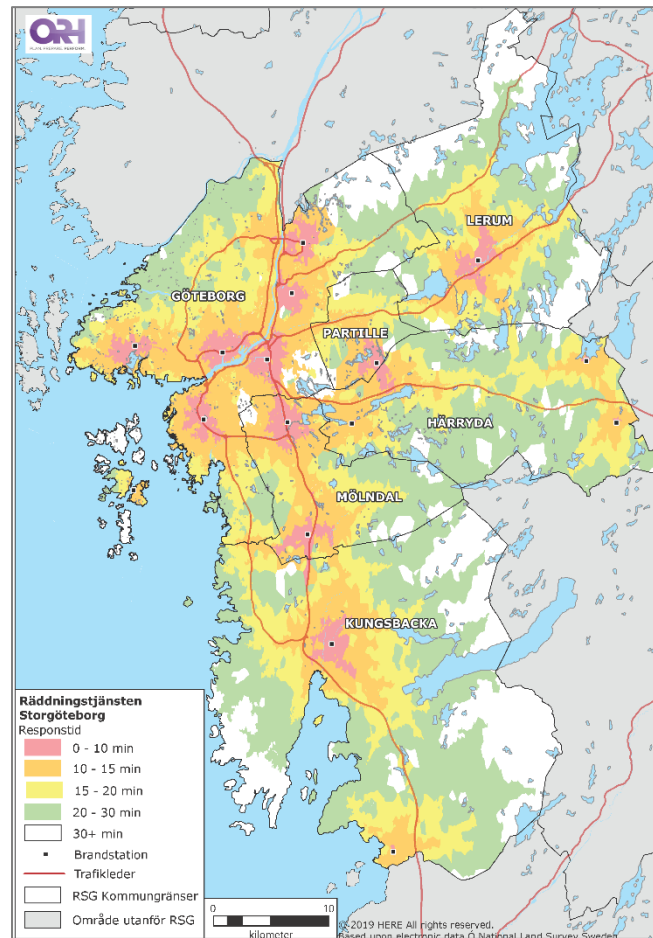
5.2 Responstid

Begreppet responstid avser tiden från första larmsamtal till dess att den första räddningsresursen anländer till olycksplatsen.

Figur 4 visar medelresponstid i normalläget för första räddningsenhet, utifrån att olycksplatsen kan nås direkt via farbar väg. Medelresponstiden är generell och den faktiska responstiden för en enskild insats kan därför avvika på grund av rådande förhållanden vid tillfället - trafik, väglag, resurstillgång med mer. Olycksplatser som inte kan nås direkt via farbar väg i till exempel skog och mark, terräng samt delar av skärgården tar längre tid att nå. För att ta sig till dessa områden krävs särskild transport av räddningsresurser med till exempel terrängfordon eller båt vilket medför längre responstider.

För närmare information om när räddningstjänstens förmåga att assistera utrymning av personer ur brinnande byggnad via fönster eller balkong med stegutrustning kan ersätta en utrymningsväg hänvisas till *Råd och anvisning nr 110*²⁴. Redovisningen i detta dokument kan inte åberopas som underlag för en brandteknisk dimensionering.

²⁴ RSG (2017). Råd och anvisning nr 110 – Räddningstjänstens insatstid och förmåga. <http://www.rsgbg.se/foretag--organisation/rad-och-anvisningar/> [Hämtad oktober 2019]

Figur 4. Responstidskarta för RSG. Kartan visar medelresponstiden (faktiskt körbeteende, 2016–2018) för första räddningsenhet, utifrån att olycksplatsen kan nås direkt via farbar väg. Genom samarbete med angränsande räddningstjänster kan vissa områden nås snabbare än vad responstidskartan visar.

RSG har ett principiellt förhållningssätt kopplat till responstid. Det innebär att för vissa händelsetyper så anses responstiden ha särskilt stor betydelse för möjligheten att rädda liv. De tidskritiska livräddande händelsetyper som avses är *brand i byggnad, trafikolyckor* samt *drunkningsolyckor*.

Utifrån detta behöver påverkan på responstiden beaktas i såväl det korta som långa perspektivet. Det korta perspektivet kan handla om beredskapshandling av RSG:s operativa resurser medan det mer långsiktiga kan handla om brandstationers placering.

Utöver att över tid arbeta med att minimera responstiden för tidskritiska livräddande händelsetyper, så behöver det även säkerställas att räddningsinsatser kan påbörjas inom godtagbar tid i hela förbundsområdet. Det innebär att merparten av räddningsinsatserna ska kunna påbörjas inom en bestämd tid i hela förbundsområdet. RSG arbetar med målsättningar kopplade till dessa principer.

5.3 Operativ förmåga

Förmågan att genomföra räddningsinsatser beror på en rad faktorer; utrustningens kapacitet, bemanning, kunskap och färdighet hos personalen samt tidsaspekter såsom tid att påbörja och uthållighet mot ställd uppgift likväl som yttre skadeplatsfaktorer. Detta

sammantaget varierar och det är omöjligt att för varje enskilt tillfälle definiera den sammanvägda förmågan utifrån alla variabler. Varje händelse är unik och åtgärderna anpassas efter omständigheterna för att möta hjälpbehovet. Den förmåga som krävs för att nå effekt kan därför inte beskrivas för varje enskild händelse utan behöver generaliseras. En specifik räddningsinsats kan medföra behov av förmågor från flera kategorier. Identifierade risker kan var för sig innebära ett antal olyckor där förmågan prövas. En glömd cigarett såväl som en terrorhandling kan båda innebära *brand i byggnad* men situationerna kräver olika förhållningssätt i både taktiska och mentala förberedelser. Samtidigt är den definierade *förmågan* att bekämpa *brand i byggnad* densamma. Genom övning och utbildning, med fokus på varje individ i den operativa organisationen, vill RSG förvissa sig om att personalen är rustad för uppdraget och har den sammanvägda förmågan som krävs. Som en del i förmågan att utföra effektiva räddningsinsatser ska RSG:s personal minst ha godkänd utbildning enligt bilaga B. Utöver det krävs kompletterande intern utbildning för den aktuella funktionen.

RSG:s enskilda enheters förmåga för olika olyckstyper specificeras i de interna styrdokumenterna *Enheternas förmåga*. Där anges vilken utrustning och utbildning som RSG har bedömt vara nödvändig för att kunna hantera olika typer av olyckor. Vid större olyckor kan flera enheter och ledningsfunktioner verka tillsammans för en utökad förmåga. RSG har larmplaner²⁵, som syftar till en snabb resursuppbyggnad och ett enhetligt agerande i inledningsskedet av en räddningsinsats vid en olycka.

Brandvattenförsörjning är en grundläggande del av den operativa förmågan. En förutsättning för att genomföra effektiva räddningsinsatser inom tätort är tillgången till brandvatten via brandposter i det kommunala vattenledningsnätet. Både tillgängligt flöde och närhet till brandposterna är avgörande för RSG:s förmåga vid exempelvis brand i byggnad inom tätort. För mer ingående beskrivning av förmåga om brandvattenförsörjning se bilaga E.

5.3.1 Förmåga att genomföra räddningsinsats för varje typ av olycka

Förutom riskidentifieringen bygger förmågenivån på de vanligast förekommande olyckorna som inträffar, så kallade mängdhändelser eller vardagsolyckor (Tabell 3).

Tabell 3. Beskrivning av RSG:s basförmåga att genomföra räddningsinsats vid de vanligast förekommande olyckorna.

Område	Basförmågan omfattar
Brand i skog och mark	<ul style="list-style-type: none"> - att bekämpa gräsbrand på äng, i vägslänter, mindre fältt etcetera, - att genomföra släckning av brand i skog och mark.
Brand i byggnad	<ul style="list-style-type: none"> - att söka efter och rädda personer i tät brandrök, - att genomföra utvändigt och invändigt släckinsats för att bekämpa brand, - att assistera utrymning av personer från utrymningsplatser ur brinnande byggnader, - att assistera utrymning av personer ur brinnande byggnad utvändigt via fönster eller balkong med stegutrustning.

²⁵ Ett stöd för att i samband med utlarmning tilldela en resursmängd och sammansättning utifrån bedömningen av händelsen.

	<p><i>Förmågan "brand i byggnad" förutsätter/utgår att brandvattenförsörjningen i det kommunala brandpostnätet är utformat efter VAV P83²⁶.</i></p> <p><i>För närmare information om när räddningstjänstens förmåga att assistera utrymning av personer ur brinnande byggnad via fönster eller balkong kan ersätta en utrymningsväg hänvisas till Råd och anvisning nr 110²⁷. Redovisningen i detta dokument kan inte åberopas som underlag för en brandteknisk dimensionering.</i></p>
Brand i fordon och andra fristående objekt	<ul style="list-style-type: none"> - att släcka brand i personbil, minibuss, arbetsfordon, buss, lastbil, spårvagn, järnvägsvagn utomhus, eller annat mindre fristående objekt, - att, i livräddande syfte, släcka brand i fordon i tunnel, undermarksanläggning eller liknande med hänsyn till begränsningar och förutsättningar på grund av anläggningens utformning.
Brand i fartyg	<ul style="list-style-type: none"> - att släcka brand i mindre fritidsbåt förtöjd vid kaj, - att genomföra insats för livräddning av enstaka personer i brandpåverkat utrymme eller genomföra släckinsats vid brand i fartyg förtöjt vid kaj.
Brand i brandfarlig vätska och gas	<ul style="list-style-type: none"> - att snabbt rädda enstaka personer som befinner sig i fara i område med brandfarlig vätska eller gas, - att släcka brand i spill av olja eller polär produkt från tankbil eller järnvägsvagn, - att släcka brand i mindre cistern med olja eller polär produkt, - att kyla hotad cistern vid brand i cistern för brandfarlig vara.
Trafikolycka	<ul style="list-style-type: none"> - att spärra av och säkra olycksplatsen mot följdolyckor och brand, - att snabbt frigöra fastklämda personer från fordon (personbil, buss, lastbil, spårvagn och tåg) för att möjliggöra ett snabbt sjukvårdsomhändertagande, - att stabilisera/säkra fordon vid instabilitet.
Vattenlivräddning	<ul style="list-style-type: none"> - att rädda enstaka personer i ytläge eller på grunt vatten, - att rädda enstaka personer ur isvak.
Farliga ämnen	<ul style="list-style-type: none"> - att snabbt rädda enstaka personer som befinner sig i område med farliga ämne, - att genomföra livräddande sanering av enstaka personer, - att indikera brännbar atmosfär och annan farlig miljö, - att akut begränsa skadeutbredningen genom övertäckning, uppsamling, och nedtvättning.
Hot om suicid	<ul style="list-style-type: none"> - att genomföra ett första bemötande av suicidal person.
Räddning av personer i andra fall	<ul style="list-style-type: none"> - att undsätta personer som är instängda i hiss, - att rädda fastklämda personer ur maskiner eller andra föremål, under träd, nedfallen last eller motsvarande, - att rädda person som befinner sig i livsfara på grund av elektricitet (till exempel på järnvägsvagn, vid nedfallen ledning eller i ställverk).
Prehospitalt akut omhändertagande	<ul style="list-style-type: none"> - att genomföra prehospitalt akut omhändertagande vid olika typer av skador och sjukdomar enligt S-ABCDE²⁸ och genomföra hjärt-/lungräddning (D-HLR och Barn-HLR).

²⁶ VAV P83 (2001). *Allmänna vattenledningsnät. Anvisningar för utformning, förnyelse och beräkning*. Stockholm: Svenskt Vatten

²⁷ RSG (2017). Råd och anvisning nr 110 – Räddningstjänstens insatstid och förmåga. <http://www.rsgbg.se/foretag--organisation/rad-och-anvisningar/> [Hämtad oktober 2019]

²⁸ Arbetsrutin som används av räddningstjänsten vid prehospitalt akut omhändertagande av akut sjuka eller skadade personer.

Utöver basförmågan har vissa enheter utbildats och utrustats speciellt för en utökad förmåga för att hantera mer komplexa händelser, så kallad specialförmåga (Tabell 4).

Tabell 4. Redovisning av RSG:s specialförmåga.

Område	Specialförmågan omfattar
Farliga ämnen, nivå 2 (indikering)	- att indikera riskområde för vanligt förekommande industrikemikalier
Farliga ämnen, nivå 3 (kem 3)	- att genomföra insats i område/utrymme med farliga ämnen - att begränsa skadeutbredning genom tätning, övertäckning, uppsamling, impaktering, överpumpning, kylning och nedtvättning.
Förstärkt resurs för brand i brandfarlig vätska	- att möjliggöra kylning med vatten och släckförmåga med skum för större bränder i brandfarlig vätska med hjälp av skumbilar, storpump, slang och armaturer.
Trafikolycka, nivå 3	- att genomföra losstagning, lyft och säkring vid olyckor med buss, tåg, lastbil och andra tunga fordon.
Resurs för ras och tungräddning (RTR)	- att genomföra räddningsinsatser vid trafikolyckor där tunga fordon är inblandade såsom lastbilar, bussar och tåg, - att genomföra räddningsinsatser vid byggnadskollaps genom stabiliserande åtgärder och att söka efter personer vid dessa händelser.
Terrängtransport	- att genomföra transport av materiel eller personal i väglös terräng eller på väg med begränsad framkomlighet med MC, bandvagn eller annat terrängfordon.
UAS - Unmanned Aerial System	- att med hjälp av liten fjärrstyrd flygfarkost samla information för genomförande av räddningsinsatsen i form av bild och film från ovan.
Räddningsbåt	- att med hjälp av båt med olika storlek bedriva räddningsinsats på och invid hav, sjöar och vattendrag. Båtarnas användningsområde kan sammanfattas till följande: - Livräddning vid hot om hopp från bro. - Resursuppbyggnad (personal och material) till södra skärgården vid större händelse. - Brandbekämpning vid bränder i fastigheter nära vatten och vid brand i fartyg. - Dykplattform vid insats med vattendykare. - Andra räddningsuppdrag på och vid insjöar och vattendrag.
Oljeskyddscontainer	- att med länsa inringa olja runt en båt eller skydda vikar, vattendrag och strandområden från oljepåslag.
Spårvagnslyft	- att utföra lyft av spårvagn för losstagning av enstaka personer.

Område	Specialförmågan omfattar
Räddningsdykare (vatten)	<ul style="list-style-type: none"> - att utföra räddningsdykning ner till 40 meters djup för att utföra sök och livräddningssinsats. - RSG är en del i den internationella organisationen DiveSMART för att både kunna ta hjälp av andra organisationers vattendykare och hjälpa andra organisationer vid större komplexa olyckor med behov av vattendykare.
Djurräddning	<ul style="list-style-type: none"> - att bistå veterinär med att genomföra kontrollerat lyft av djur ur kärr med mera. - att bistå vid evakuering av djur ur stall, djurtransporter med mera.
Arbetsjordning	<ul style="list-style-type: none"> - att vid händelse på anläggningar för tågtrafik kunna spänningsprova och utföra arbetsjordning på anläggningen.
Hög höjd	<ul style="list-style-type: none"> - att rädda person från svårtillgänglig plats (exempelvis master, broar, bergssidor, schakt, kranar, vindkraftverk), - att rädda person som fallit ner i brunn, schakt eller liknande.
Depå	<ul style="list-style-type: none"> - att kunna försörja pågående insats med extra andningsluft, - att försörja pågående insats med dryck och mat, - att försörja pågående insats med bränsle och materiel.
MIRG (Maritime Incident Response Group)	<ul style="list-style-type: none"> - att med en grupp om ett befäl och 5 brandmän, som enskilt eller tillsammans med MIRG-styrkor från andra räddningstjänster, bistå Sjöfartsverket eller Kustbevakningen vid statlig räddningstjänst till havs. <p><i>Förmågan regleras genom avtal mellan RSG och Sjöfartsverket samt Kustbevakningen.</i></p>
Avancerad Indikering	<ul style="list-style-type: none"> - att vara en nationell resurs vid olyckor med farliga ämnen, genom att kunna identifiera ett okänt ämne. <p><i>Förmågan regleras genom avtal mellan RSG och MSB</i></p>
Sanering	<ul style="list-style-type: none"> - att vara en nationell resurs för sanering av flera kontaminerade personer vid olyckor med farliga ämnen. <p><i>Förmågan regleras genom avtal mellan RSG och MSB</i></p>
Nationell förstärkningsresurs för urban sök- och räddning (NUSAR)	<ul style="list-style-type: none"> - att vara en nationell sök- och räddningsresurs för att söka efter och rädda människor vid stora komplexa räddningsinsatser med kollapsade byggnadskonstruktioner, orsakade av till exempel naturkatastrofer, olyckor, terroråd eller krig. <p><i>Förmågan regleras genom avtal mellan RSG och MSB</i></p>
Storskalig oljebrandsläckning (SMC)	<ul style="list-style-type: none"> - att självständigt eller med hjälp av andra SMC-enheter släcka större bränder i oljedepåer. <p><i>Förmågan regleras genom avtal mellan RSG och Släckmedelscentralen (SMC).</i></p>

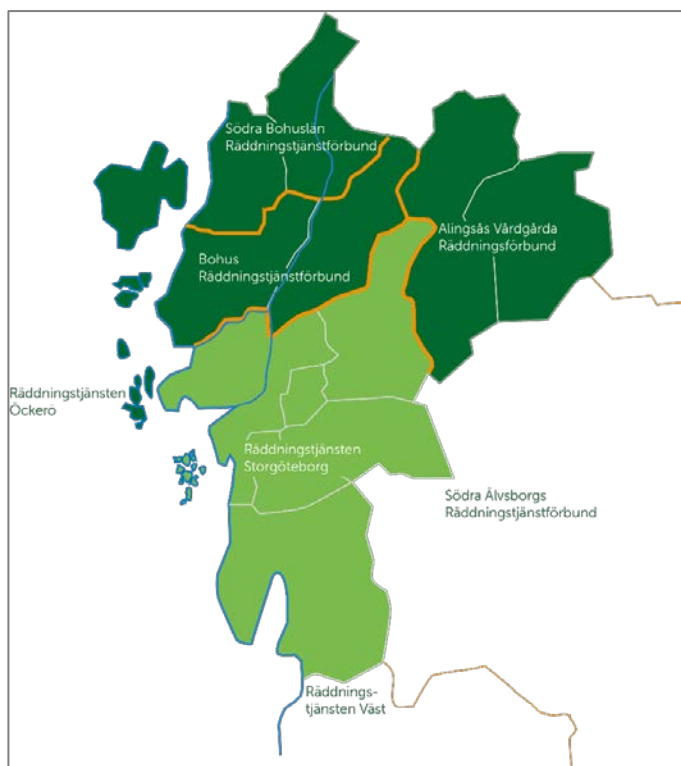
Område	Specialförmågan omfattar
Indikering av radioaktivt utsläpp vid kärnteknisk olycka	<ul style="list-style-type: none"> att vid utsläpp av radioaktivt ämne från Ringhals delta i Länsstyrelsens indikeringsverksamhet. <p><i>Förmågan regleras genom avtal mellan RSG och Länsstyrelsen Halland.</i></p>

5.3.2 Förmåga att genomföra flera samtidiga räddningsinsatser

Vid flera samtidiga eller vid resurskrävande räddningsinsatser inom RSG kan förbundets resurser omfördelas utifrån rådande behov. Räddningsstyrkor och ledningsfunktioner anpassas både till numerär och geografisk placering vid förändrad risk- och hotbild i syfte att

- bedriva övergripande ledningsarbete
- genomföra räddningsinsatser
- skapa beredskap för nya räddningsinsatser.

Ett avtal har slutits mellan räddningstjänsterna i Göteborgsregionen (GR) (Figur 5) om att disponera tillgängliga lednings- och räddningsresurser fritt inom hela GR-området, under ledning av en gemensam Räddningschef i beredskap (RCB). Genom avtalet kan resurserna nyttjas direkt och den gemensamma ledningen kan prioritera resursanvändningen för samtliga pågående olycksförlopp för att åstadkomma så god effekt som möjligt för människor, egendom och miljö och övriga skyddsvärden i samhället. I det övergripande ledningsarbetet har den gemensamma RCB:n hjälp av en stabschef samt Ledningscentralen.

Figur 5. Räddningstjänster (gröna områden) som ingår i GR-samarbetet.

Samarbetet mellan räddningstjänsterna stärker förmågan till effektivt ledningsarbete vilket medför följande fördelar för de olycksdrabbade:

- snabbare hjälp till den olycksdrabbade vid flera samtidigt inträffade olyckor
- utökad förmåga till snabb resursuppbyggnad
- större uthållighet vid flera samtidiga eller omfattande räddningsinsatser
- utökad förmåga att hantera alternativa händelseutvecklingar.

Det är den gemensamma funktionen RCB, tillsammans med stabschef och insatschef, som har överblicken av aktuell riskbild och samtliga pågående räddningsinsatser. RCB beslutar om avsikter med och resurstilldelning till respektive räddningsinsats, om vad som faller inom räddningstjänstorganisationens uppdrag samt följer upp räddningsinsatsernas måluppfyllelse.

Funktionen RCB bemannas av RSG. Övriga räddningstjänster inom GR kan ha tillgång till Chef- och stabsresurs (CSR). Denna funktion hanterar den egna organisationens personalfrågor och myndighetsärenden samt kan nyttjas för gemensamt stabsarbete inom GR.

5.3.3 *Förmåga att genomföra omfattande räddningsinsatser*

Utöver situationer med flera samtidiga räddningsinsatser finns behov av förmåga att hantera omfattande räddningsinsatser. Både räddningsinsatser med stor komplexitet utan att vara resurskrävande och omfattande resurskrävande insatser måste kunna hanteras. Orsaken till att räddningsinsatsen blir omfattande kan bero på många olika faktorer. Med omfattande räddningsinsatser avses i första hand sådana insatser som kräver stora räddningsresurser. Stort resursuttag medför i allmänhet att det också finns ett stort behov av ledning för både övergripande ledning och ledning inom skadeområdet. Beroenden i samhället leder till att samhällets aktörer tillsammans behöver hantera sådana händelser och dess följdkonsekvenser.

En stor olycka kan innebära att RSG:s två insatsledare samt insatschef är involverade med att leda arbetet i skadeområdet och att flertalet av förbundets räddningsresurser ingår i räddningsinsatsen. Samtidigt kan det finnas behov av utökad ledningskapacitet i form av stabsarbete för både RCB och räddningsledaren. Det ska exempelvis beaktas att samtliga omnämnda risker i kapitel 2 kan, vid olyckliga omständigheter, innebära allvarliga olyckor och konsekvenser med behov av omfattande räddningsinsatser.

RSG definierar inte exakt vad som är en omfattande räddningsinsats utan arbetar för att skapa en organisation, som har förmåga att bedriva en omfattande räddningsinsats med stort resursuttag och uttag av ledningsresurser. Ledningsresurserna skall räcka till för både övergripande ledning och ledning i skadeområdet. För att möjliggöra detta bedriver RSG arbete med flera ledningsfunktioner, innehar räddningsresurser med olika specialförmågor, har avtal med de angränsande räddningstjänsterna och verkar för en god samverkan med andra aktörer. Ledningsorganisationen skapar också förutsättningar för att genomföra räddningsinsatser och samverka med andra samhällsaktörer vid en komplex påverkan i samhället.

5.3.4 *Förmåga att utöva ledning av räddningsinsatser samt planering för kommande räddningsinsatser*

Räddningschefen ansvarar för RSG:s förmåga att utföra effektiva räddningsinsatser över tid, med avseende på ledning, kompetens, utrustning och grundbemanning, baserat på

identifierade risker och aktuell hotbild. Den operativa ledningsorganisationen är ett samlingsnamn för den övergripande operativa ledningen med stabsorganisation inklusive Ledningscentralen och de rörliga ledningsfunktionerna (den eller de personer som leder arbetet i skadeområdet).

Operativa ledningsorganisationen har följande huvuduppgifter:

- kontinuerligt värdera risk- och hotbild och utifrån det förbereda räddningstjänsten för kommande behov.
- organisera och leda genomförandet av räddningsinsatserna och hantera beredskapen.
- samverka med andra berörda samhällsfunktioner och organisationer för att skapa effektiva räddningsinsatser.

På uppdrag av räddningschefen leder Räddningschef i beredskap (RCB) RSG:s utryckningsverksamhet då det gäller genomförandet av räddningsinsatser och åtgärder för att skapa beredskap för kommande räddningsinsatser. Det finns flera olika ledningsfunktioner tillgängliga dygnet runt under hela året:

- Räddningschef i beredskap (RCB)
- Ledningscentralen (LC)
- Stabschef (SC)
- Insatschef (IC)
- Insatsledare (IL)
- Styrkeledare (StL).

Ledningscentralen är bemannad med LC-ledare, som är arbetsledare, samt larm- och ledningsoperatörer. Vid en olycka bedömer Ledningscentralen initialt behov och larmar räddnings- och ledningsresurser för att omhänderta hjälpbehovet. Behovet av ledning styr vilka ledningsresurser som larmas ut för att organisera och leda räddningsinsatsen. Vid mindre behov av ledning kan en styrkeledare vara räddningsledare och leda räddningsarbetet själv. Vid olycka med större behov av ledning kan en insatsledare eller insatschef med stöd av en fältstab vara den som är räddningsledare och leder räddningsinsatsen.

Vid utökat behov av ledning kan RCB och stabschef ta hjälp av RSG:s övriga ledningsorganisation för att utöka stabsarbetet. Larm- och ledningsoperatör, LC-ledare, styrkeledare, insatsledare och insatschef med flera kan tjänstgöra i stabsarbete åt både RCB och räddningsledare. Det ingår i stabschefens uppgifter att leda RCB:s stabsarbete i anslutning till Ledningscentralen.

Vid olyckor och andra samhällsstörningar finns behov av samverkan mellan olika aktörers beslutsfattare så väl i skadeområde som på övergripande nivå. Samverkan behöver exempelvis kunna ske med statliga räddningstjänster, sjukvård, polis, länsstyrelse och kommuner. RSG kan skicka samverkanspersoner till andra organisationer som komplement till att beslutsfattarna träffas för samverkan. På motsvarande sätt kan RSG ta emot samverkanspersoner från andra organisationer. Det finns också möjlighet för RSG att utse person som ingår i en aktörsgemensam inriktnings och samordningsfunktion.

Samarbetet mellan räddningstjänsterna i GR innebär att tillgängliga räddnings- och ledningsresurser nyttjas gemensamt. Den gemensamma dispositioner innebär en mer flexibel organisation och ett effektivare nyttjande av resurserna. Samtidigt

utökas den geografiska ytan och mängden olyckor att hantera för dessa resurser. På uppdrag av respektive räddningstjänsts räddningschef svarar RSG:s RCB för ledning av genomförandet av samtliga räddningsinsatser och beredskapshållningen inom hela GR:s område. RSG:s Ledningscentral larmar ut och stödjer samtliga resurser inom området. För att komplettera den gemensamma RCB:n kan respektive räddningstjänst inom GR utse en chefs- och stabsresurs (CSR). Utöver uppdraget att leda sin egen förvaltning är CSR en resurs för RCB:s övergripande ledning.

RSG har omedelbar förmåga att leda flera mindre samtliga räddningsinsatser eller större räddningsinsatser. Ledningsorganisation kan organiseras i flera nivåer i skadeområdet samt leda den övergripande ledningen. Exempelvis förmåga att

- leda flera räddningsinsatser i samband med olyckor av mindre karaktär i hela förbundet
- leda två samtidigt pågående medelstora räddningsinsatser inom förbundet.
- leda en omfattande räddningsinsats.

Genom samarbetet mellan räddningstjänsterna i GR finns omedelbar tillgång till fler styrkeledare, insatsledare och CSR-funktioner för att utöka bemanningen i den övergripande ledningen och för ledning i skadeområden.

För att ytterligare utöka ledningskapaciteten eller uthålligheten kan både administrativ personal och lediga ledningsfunktioner kallas in. Även andra räddningstjänster kan medverka i RSG:s räddningsinsatser efter begäran.

5.3.5 Förmåga under höjd beredskap

Civilt försvar syftar till att samhället ska fungera vid höjd beredskap och krig i Sverige. Civilt försvar ska bedrivas inom ramen för verksamheten i statliga myndigheter, landsting, kommuner, privata företag och frivilligorganisationer. Civilförsvarsuppgiften utgår från lag (2006:544) och förordningen (2006:637) om kommuner och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH). Enligt regeringens försvarspolitiska inriktning år 2018–2020 ska planeringen för civilt försvar återupptas.

Utgångspunkten för arbetet med civilt försvar är krisberedskapen.

Prioriterade uppgifter för kommunerna enligt överenskommelsen mellan staten och kommunerna (MSB och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL))²⁹ är följande:

- kompetenshöjning gällande totalförsvar
- säkerhetsskydd
- krigsorganisation och krigsplacering.
- önskvärt att medverka i arbetet med ledningsansvar, geografiskt områdesansvar och rapportering.

Ovanstående prioritering kompletteras med ytterligare lokal ambition för RSG enligt nedan:

- Säkerställa bevarandet och drift av befintliga, funktionella och äldre så kallade civilförsvarsanläggningar, inför genomförandet av kommunala räddningsinsatser vid höjd beredskap.

Räddningstjänstens förmåga och uppgifter ska vara motsvarande vid ”normal” krishantering och räddningsinsats som vid höjd beredskap. Under höjd beredskap förväntas dock andra

²⁹ SKL 18/01807. *Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting

typer av händelser med särskilda konsekvenser gällande skadeutfall och hjälpbehov. I LSO kap 8 anges några särskilda uppgifter för kommunal räddningsinsats att utföra under höjd beredskap:

- upptäckande, utmärkning och röjning av farliga områden
- indikering, sanering och andra åtgärder för skydd mot kärnvapen och kemiska stridsmedel
- delta i åtgärder för första hjälpen och transport av skadade personer och befolkningskydd
- att personal inom en kommuns organisation för räddningstjänst får tas i anspråk för uppgifter som inte rör den egna kommunen.

RSG har påbörjat arbetet med att öka sin förmåga kring civilt försvar genom:

- att krigsplacera personalen hos RSG
- att arbeta med säkerhetskyddet, vilket innebär att göra säkerhetsanalyser och informationsklassning för att säkerställa rätt skyddsnivå
- en kompetenshöjning av totalförsvar genom nätverk, utbildning och omvärldsbevakning med fokus på civilt försvar.

Regeringens fortsatta inriktning av det civila försvaret under perioden år 2021–2025 har ännu inte presenterats. Beroende på inriktning och ambition kan RSG:s arbete för att stärka det civila försvaret behöva ändra omfattning och prioritering i förhållande till övrig verksamhet.

5.3.6 Förmåga som RSG avser att skaffa sig

Riskerna i samhället ökar och det är en utmaning för RSG att följa med i och anpassa verksamheten efter samhällsutvecklingen och samtidigt säkerställa att RSG bibehåller förmågan inom redan kända områden.

Riskanalysen enligt LSO (kapitel 2) redogör för en rad risker dit en mängd olyckor kan kopplas. Oavsett händelse behöver RSG ständigt utveckla förmågan till ledning och samverkan. RSG vill arbeta för att stärka kompetensen inom både övergripande ledning och ledning inom skadeområdet. Denna förmåga ska stärkas för att kunna hantera olika typer av händelser och utgöras av ett flexibelt ledningssystem som kan anpassas utifrån rådande situation. Dessutom vill RSG medverka till att utvecklingen av aktörsgemensam förmåga stärks samt säkerställa att RSG:s är en given samverkanspart vid olika typer av samhällsstörningar. RSG verkar för att intentionerna enligt vägledningen *Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar*³⁰ ska vara en utgångspunkt för samverkan och ledning.

Genom att utveckla RSG:s ledningsorganisation utökas också RSG:s förmåga att stödja andra myndigheter och organisationer.

Vid omfattande räddningsinsatser finns behov av att ta hjälp av både räddningsresurser och ledningspersonal. Vid stor belastning i regionen i övrigt finns behov av att ta hjälp från hela landet samt internationellt. För att hantera detta krävs särskild förmåga att både ta emot och leda dessa resurser. RSG avser att stärka förmågan att ta emot hjälp utifrån och verka för denna utveckling tillsammans med andra aktörer i samhället.

³⁰ MSB (2014). *Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar (MSB777)*. Karlstad: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Det är svårt att förutspå vilka nya risker och hot som väntar i framtiden. Därför vill RSG arbeta för att utveckla räddningspersonalens *mentala förmåga*. Med mental förmåga menas en mental förberedelse till att vara beredd på det oväntade. En mental förmåga krävs för att kunna hantera ytterst svåra situationer som vid suicid eller vid olyckor där egna medarbetare är drabbade. Det krävs en mental förmåga för att kunna reagera och agera på otydliga signaler, till exempel en bilbrand som i själva verket är ett terrorangrepp eller gasutsläppet som varken syns eller känns men som finns där. Denna mentala förmåga vill RSG stärka.

En del komplexa byggnationer och objekt medför utmaningar för räddningstjänsten i samband med räddningsinsats. Räddningstjänstens förmåga har begränsningar både tekniskt och fysiskt. Som exempel finns begränsningar i förmåga gällande utvändigt släckning för höga byggnader, möjlighet till rökdykning långt in i undermarksanläggningar, invändig insats vid bränder i undermarksgarage i kombination med alternativa bränslen i fordon samt bränder i större fartyg. Begränsningar kan bero på tillgänglig utrustning, kostnader, räddningstjänstens ansvar och roll, arbetsmiljölagstiftning eller andra faktorer, som sammantaget balanserar den förmåga som RSG kan ha.

Utifrån riskanalysen kommer RSG aktivt arbeta för att stärka förmågan inom följande prioriterade områden:

- tillsammans med andra aktörer öka förmågan att ta emot hjälp vid omfattande räddningsinsatser
- mental förberedelse hos räddningspersonalen
- ledning och samverkan (exempelvis stabsarbete) med andra aktörer vid långvariga händelser
- avsiktliga händelser och pågående dödligt våld (PDV)
- brand i tunnel
- brand i höga hus
- brand i och utsläpp av alternativa bränslen
- nya byggnadsmaterials inverkan vid bränder
- komma snabbt fram till plats vid livräddande tidskritiska olyckor (responstid).

Områdena ingår i handlingsprogrammets mål för de kommande åren (se kapitel 3.2).

Dessutom behöver förmågan vid räddningstjänst under höjd beredskap stärkas. Arbetet inom området omhändertas i sin helhet i RSG:s verksamhetsplanering, då det i stora delar är utanför handlingsprogrammet enligt LSO. Civilt försvar regleras även i annan lagstiftning, exempelvis LEH, och är dessutom beroende av fortsatt nationell försvarspolitisk inriktning och reglering mellan stat och kommun.

5.4 Alarmering

Allmänheten kan larma kommunal räddningstjänst via SOS Alarms larmnummer 112. När den enskilde ringer larmnumret 112 svarar en SOS-operatör. SOS-operatören intervjuar den hjälpsökande och avgör vilka samhällsaktörer som ska kopplas in för att lyssna på intervjun.

Handlar händelsen om en olycka med behov av kommunal räddningstjänst och händelsen inträffat eller förväntas inträffa inom GR:s geografiska område kopplas RSG:s Ledningscentral in för att lyssna på intervjun. LC-operatören som lyssnar på samtalet, händelsevärderar, larmar ut räddnings- och ledningsresurser samt stödjer de resurser som larmats ut.

Reservalternativ till att använda larmnumret 112 för att larma kommunal räddningstjänst finns dygnet runt via larmknapp placerad utanför brandstationerna.

5.5 Viktigt meddelande till allmänheten (VMA)

Viktigt meddelande till allmänheten (VMA) är ett nationellt system för samhället att varna och informera människor vid allvarliga olyckor. RSG ansvarar för att sända VMA. Systemet kan användas av bland annat räddningstjänsten vid exempelvis gasutsläpp, bränder med kraftig rökutveckling eller andra situationer med behov av att varna allmänheten. VMA sänds som VMA Varningsmeddelande eller VMA Informationsmeddelande och går alltid ut i radio och TV. Vid behov kompletteras varningen genom att använda ljudsignaler utomhus (signalen VMA med tyfoner).

Bilagor

Bilaga A: Riskidentifiering – Risktopografiska förutsättningar för Räddningstjänsten
Storgöteborg

Bilaga B: Utbildningskrav

Bilaga C: Uppgifter om samverkan med andra kommuner, statliga myndigheter och enskilda

Bilaga D: Uppgifter om hamnar och dess gränser i vatten

Bilaga E: Brandvattenförsörjning